

Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører

Tuborg Havnevej 14

2900 Hellerup

Cvr.nr. 12 17 32 10

Årsrapport 1. januar – 31. december 2022

Godkendt på selskabets generalforsamling den 27. april 2023

Dirigent: Jan Børjesson; Partner DLA Piper

Årsrapport 2022

Pensionskassen for
teknikum- og diplomingeniører

Fotos i rapporten er aktuelle
investering i byggeriet PH Park
Hørsholm, NRGI-solcellepark
samt Sampensions hovedsæde.

FOTO

Jakob Dall
Christoffer Regild
PR-fotos

DESIGN

Zoulmade.com

TRYK

Bohemian ApS

Indhold

	Forord.....	5
1	Ledelsesberetning.....	8-23
	Fem års hoved- og nøgletal.....	8
	Medlemmer og pensionsordninger.....	9
	Indbetalinger og udbetalinger.....	9
	Omkostninger.....	10
	Investeringer og afkast.....	11
	Samfundsansvar.....	14
	Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag.....	21
	Forventninger til 2023.....	22
	Øvrige forhold.....	23
2	Oplysninger om pensionskassen.....	26-29
	Ledelsesstruktur.....	26
	Ledelse og ledelseshverv.....	28
3	Årsregnskab.....	33-60
	Pensionskasseregnskab.....	33
	Egenkapitalopgørelse.....	35
	Noter til regnskabet.....	36
	Ledelsespåtegning.....	55
	Intern revisions revisionspåtegning.....	56
	Den uafhængige revisors revisionspåtegning.....	57
	Nøgletalsdefinitioner.....	60

“ISP’s betragtelige
portefølje af
alternative
investeringer på
3,2 mia. kr. er og
har været nøglen
til de udmærkede
resultater. %”

Ingeniørerne viser styrke i et turbulent år

Pension er tryghed, og i vanskelige år er det netop trygheden og dermed også ISP – den eneste pensionskasse kun for ingeniører, der bliver testet.

2022 skulle vise sig at blive et særdeles vanskeligt år, men vores strategi for investeringer, omkostninger og service bestod testen. Det er den tryghed, vi skal og ønsker at levere overfor medlemmerne år ud og år ind.

Krigen i Ukraine, energikrise, stigende renter, inflation og globale fald på aktiemarkederne gav negative afkast i hele branchen. Det blev derfor et skidt år, når man alene ser på afkastet. ISP var dog en af de pensionskasser i Danmark, der var blandt de bedre til at begrænse tabene. Samtidigt skal vi huske, at ISP var helt i toppen af afkast i branchen året før. Vores investeringsstrategi viser sig dermed at være robust både i opgangs- og nedgangstider. Det giver tryghed om medlemmernes pensionsopsparinger.

Når vi ser alene på 2022, er det naturligvis ikke tilfredsstillende med et negativt afkast på 2,3 mia. kr., når 2021 gav et positivt afkast på 1,4 mia. kr. ISP's medlemmer med markedsrente har i alderen op til 60 år fået et afkast på -9,2 % i moderat risiko, mens et 70-årigt medlem fik -9,0 % i afkast. Men set over en femårig periode kan vi være tilfredse, da medlemmer op til 60 år i moderat risiko har opnået et afkast på 16,8 %, mens en 70-årig har opnået et afkast på 11,4 %. Vores bevidste valg om, at anvende en høj beregningsrente og dermed sikre højere udbetalinger til ISP's medlemmer i begyndelsen af pensionsalderen er fortsat fastholdt, hvilket alt andet lige giver en faldende udbetalingsprofil i takt med stigende pensionsalder.

ISP's betragtelige portefølje af alternative investeringer på 3,2 mia. kr. er og har været nøglen til de udmærkede resultater. De stabiliserer porteføljen og sikrer afkast over tid.

Porteføljen af alternative investeringer gav omkring 3 % i afkast i 2022, mens de børsnoterede markeder faldt markant.

Alternative investeringer i vindmøller, skov og solcelleanlæg er også med til at løfte vores klimaansvar. Men det er sådan set ikke det væsentligste, idet vi skal have løftet alle vores investeringer frem mod stadig mindre udslip af klimagasser i tråd med Paris-aftalen. Det gør vi også. Ultimo 2022 har vi et samlet klimaaftryk på 6,94 tons CO₂e per mio. kr. investeret. Vi har set betydelige fald i udledningen fra porteføljen over de sidste tre år – alene for børsnoterede aktier og direkte ejede kreditobligationer er udledningen reduceret med 49 %.

Verdensøkonomien og manges private økonomi blev stærkt udfordret i 2022. Medlemmernes svar var at foretage engangsindskud og overførsler på 49 mio. kr. Det er en enorm tillidserklæring til pensionskassen, som vi skal varetage med største omhu.

Omkostninger til administration og investering, som er et vigtigt pejlemærke for bestyrelsen, holdes fortsat på et minimum, og med omkostninger i kr. pr. medlem på 479 kr. lå ISP i 2022 fortsat i den helt lave ende sammenlignet med resten af branchen.

Alt i alt var 2022 et udfordrende år for hele pensionsbranchen. Det gælder også for ISP. Det er de udfordrende år, der definerer, om man kan stå på egne ben. Det kan ingeniørerne i ISP.

Lars Bytoft
Formand for bestyrelsen

Ledelsesberetning

1

Fem års hoved- og nøgletal	8
Medlemmer og pensionsordninger	9
Indbetalinger og udbetalinger	9
Omkostninger	10
Investeringer og afkast	11
Samfundsansvar	14
Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag .	21
Forventninger til 2023	22
Øvrige forhold	23

Fem års hoved- og nøgletal

Fem års hovedtal Mio. kr.	2022	2021	2020	2019	2018
Medlemsbidrag	342	381	369	369	397
Pensionsydelse	-874	-800	-796	-792	-832
Investeringsafkast	-2.329	1.448	638	1.520	-101
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6	-6	-6	-10	-29
Pensionsteknisk resultat	-110	304	-79	-246	29
Årets resultat	-201	304	-47	-249	21
Pensionsmæssige hensættelser, i alt	14.721	17.025	16.518	16.349	15.283
Egenkapital	681	882	578	625	873
Aktiver, i alt	17.537	19.578	18.410	18.695	16.395

Fem års nøgletal	2022	2021	2020	2019	2018
Afkastnøgletal					
Afkastprocent relateret til gennemsnitsrenteprodukter	-24,9%	-1,9%	7,2%	9,1%	3,6%
Afkastprocent relateret til markedsrenteprodukter	-9,4%	13,4%	2,4%	10,4%	-1,6%
Risiko på afkast relateret til markedsrenteprodukter	5,25	4,75	4,75	3,75	3,75
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser	0,03%	0,04%	0,04%	0,06%	0,19%
Omkostninger i kr. pr. medlem	479	484	480	722	2.064
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	-25,8%	41,7%	-7,8%	-33,2%	2,4%
Konsolideringsnøgletal					
Solvensdækning ¹	257%	242%	162%	172%	258%

Der henvises til nøgletsdefinitioner side 60.

¹ Opgørelsesmetoden for hensættelser til solvensformål er ændret fra og med 2022

Medlemmer og pensionsordninger

Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (ISP) er en tværgående pensionskasse, der blev etableret i 1958. Oprindeligt var pensionskassen udelukkende for teknikumingeniører, men siden er også diplomingeniører og andre med en lignende uddannelse kommet til. Der kan optages såvel privatansatte som offentligt ansatte ingeniører, og i dag er det også muligt at tegne pensionsordninger for alle ansatte i virksomheder med ingeniører eller lignende uddannelser. Siden oktober 2018 går pensionsindbetalinger for nyansatte ingeniører under IDA's overenskomster med offentlige arbejdsgivere til P+, Pensionskassen for Akademikere. Medlemmer i ISP, som var ansat i det offentlige pr. 30. september 2018, kan dog bevare deres ISP-ordning ved jobskifte inden for det offentlige.

ISP indgår i Sampension-fællesskabet. Udover ISP indgår Sampension Livsforsikring A/S (Sampension Liv), Pensionskassen Arkitekter & Designere (PAD) og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger (PJD). Ejerkredsen i Sampension Administrationselskab A/S (administrationselskabet) består af Sampension Liv (88 %), PAD (3 %), PJD (3 %), og ISP (6 %).

En pensionsordning rummer både opsparring og forsikringer ved tab af erhvervsevne, dødsfald og visse kritiske sygdomme. ISP har følgende opsparingsprodukter:

Pensionsordninger	Investeringer og tilskrivning af afkast
Markedsrente Livscyklusproduktet 3 i 1 Livspension Unit link produktet Linkpension Seniorordning	Medlemmerne får hver måned tilskrevet det faktisk opnåede afkast ISP's hovedprodukt, hvor opsparringen fordeles på årgangspuljer efter medlemmernes alder samt investeringsprofil efter medlemmets eget valg. Medlemmerne kan selv vælge, hvilke investeringsfonde opsparringen placeres i. Ordningen er et markedsrenteprodukt, opdelt i en grundpension med ydelsesgaranti på renteelementet og en ugaranteret tillægspension. Ordningen er lukket for nytægning.
Gennemsnitsrente Garantiordning Ugaranteret ordning	Medlemmerne får tilskrevet en depotrente, som udjævner det faktisk opnåede afkast over tid Omfatter pensionsordninger med garanterede ydelser, opdelt i rentegrupper ud fra den enkelte ordnings vægtede grundlagsrente. Ordningen er lukket for nytægning. Omfatter ugaranterede risikodækninger, herunder ægtefælle-, børne- og invalidedækninger.

Indbetalinger og udbetalinger

Medlemsbidrag på

342 mio. kr.

Indbetalinger

Medlemsbidrag er samlet faldet i 2022 til 342 mio. kr. mod 381 mio. kr. i 2021. Ordinære bidrag faldt med 18 mio. kr., og engangsindskud og overførsler faldt med 21 mio. kr.

Indbetalte medlemsbidrag Mio. kr.	2022	2021	Ændring i %
Ordinære bidrag	292,6	311,0	-5,9
Engangsindskud mv.	49,3	69,9	-29,5
Medlemsbidrag, i alt	341,9	381,0	-10,2

Antal medlemmer udgjorde 11.914 i 2022 mod 12.163 ultimo 2021. Det er et fald på 2,0 %.

Antal medlemmer	31.12.2022	31.12.2021	Ændring i %
Erhvervsaktive, der betaler bidrag	3.274	3.582	-8,6
Fripolicer mv.	3.604	3.552	1,5
Pensionister	5.036	5.029	0,1
Medlemmer, i alt	11.914	12.163	-2,0

Udbetalinger

De samlede pensionsudbetalinger udgjorde 874 mio. kr. i 2022 mod 800 mio. kr. i 2021. I de sidste måneder af 2022 blev der som følge af det forventede negative årsafkast iværksat en forventningsafstemning med medlemmerne i forhold til udbetaling af pensioner i 2023, hvor medlemmerne på markedsrente vil opleve et fald i pensionsudbetalingen.

Omkostninger

ISP har igennem en årrække arbejdet målrettet på at reducere omkostningerne, som er blandt de laveste i branchen. Jo lavere omkostninger, desto større del af indbetalinger og afkast går til at styrke opsparingen. ISP har fokus på at sikre lave omkostninger både til investering og administration.

Effektiv investeringsforvaltning

Sampension-fællesskabet lægger stor vægt på effektivitet i både den interne og den eksterne forvaltning. Det opnås bl.a. ved, at alle medlemmers pensionsopsparing investeres i de samme investeringsaktiver. Sammensætningen af disse aktiver kan variere meget mellem medlemmerne imellem afhængig af deres konkrete opsparingsprodukt og valg af eventuel risikoprofil.

På baggrund af cost-benefit-analyser vurderes det, om de forskellige porteføljer skal forvaltes internt eller eksternt. Aktieinvesteringer er hovedsageligt lagt ud til eksterne forvaltere, mens obligationer og andre renteinstrumenter primært forvaltes internt. En række investeringer i mere risikofyldte kreditobligationer foretages via eksterne forvaltere, ligesom de fleste alternative investeringer i fx skove, hedgefonde og unoterede aktier administreres af eksterne forvaltere.

Investeringsomkostninger på 0,67 %

Investeringsomkostninger omfatter omkostninger afholdt af ISP, samt indirekte omkostninger ved investeringer i eksterne fonde og investeringsforeninger mv. Investeringsomkostninger beregnet i forhold til medlemmernes depoter udgjorde for henholdsvis 2022 og 2021 følgende:

Investeringsomkostninger ¹ (pct. i forhold til medlemmernes depoter)	2022	2021
3 i 1 Livspension, udvalgte årgange (moderat risiko):		
25 år	0,73	0,43
60 år	0,69	0,41
70 år	0,61	0,37
3 i 1 Livspension i alt (gennemsnit)	0,67	0,40
Gennemsnitsrente	0,38	0,29
Seniorordning	0,32	0,22

¹ Fra 2022 er opgørelsen af omkostninger for investeringer ændret efter opdateret henstilling fra F&P.

Samlet set udgjorde investeringsomkostninger beregnet i forhold til medlemmernes depoter for 3 i 1 Livspension 0,67 % i 2022 mod 0,40 % for 2021. For gennemsnitsrente udgjorde investeringsomkostningerne 0,38 % for 2022 mod 0,29 % for 2021.

Stigningen skyldes brancheforeningen F&P's overgang til standardberegningssatser for en stor del af de alternative investeringer, der beregningsteknisk, ikke faktisk, bevirker en stigning i omkostningerne.

Afkastnøgletal beregnes efter fradrag for direkte og indirekte investeringsomkostninger. Det er afkastet efter investeringsomkostninger, som er det altafgørende nøgletal, når bidrag til udvikling i medlemmernes pensionsopsparing skal vurderes.

Administrationsomkostninger pr. medlem på

479_{kr.}

Administrationsomkostninger udgjorde 479 kr. pr. medlem

Pensionsmæssige administrationsomkostninger faldt til 5,8 mio. kr. i 2022 mod 5,9 mio. kr. i 2021.

- Omkostninger pr. medlem faldt i 2022 til 479 kr. fra 484 kr. i 2021.
- Omkostninger set i forhold til hensættelser faldt til 0,03 % i 2022 mod 0,04 % i 2021.

ÅOP på 0,7 %

Information om årlige omkostninger i kroner (ÅOK) og i procent (ÅOP) kan ses i Anvendt praksis for ÅOK/ÅOP 2022¹. I det samlede ÅOP indgår administrationsomkostningsbidrag på 540 kr. pr. år pr. medlem samt investeringsomkostninger, jf. ovenfor. ÅOP afhænger af depoternes størrelse. For et 55-årigt medlem med et depot på 1 mio. kr. i 3 i 1 Livspension med moderat risiko udgjorde ÅOP for 2022 0,7 % mod 0,5 % i 2021. Stigningen i omkostninger, skyldes som nævnt ovenfor, hovedsageligt en ændring i metodikken i henstillingen fra F&P.

Investeringer og afkast

De internationale konjunkturer og finansielle markeder

Corona-pandemien fyldte knapt så meget i 2022, og i de fleste lande kunne man stille og roligt vende tilbage til en mere normal hverdag. Selvom dette betød, at de mange finanspolitiske hjælpepakker blev rullet tilbage, kom der alligevel så meget gang i økonomierne, at problemerne fra slutningen af 2021 med mangel på arbejdskraft, varer og materialer fortsatte ind i det nye år. Inflationen fortsatte derfor sin opadgående kurve og kom længere og længere væk fra centralbankernes målsætninger om en lav inflation. Flere centralbanker var allerede i gang med en tilbagerulning af de meget ekspansive pengepolitiske tiltag, og da den amerikanske centralbank i starten af året varslede, at den også ville hæve renten i forsøget på at få bugt med den stigende inflation, steg renterne, mens aktiekurserne begyndte at falde.

Ruslands stadig mere aggressive invasion af Ukraine og gensidige sanktioner og gensanktioner resulterede i voldsomt stigende energi- og fødevarerpriser, der satte sig yderligere i inflationen. Den fortsat stigende inflation fik centralbankerne til at sætte ind med hidtil usete store rentestigninger.

Aktiemarkederne har på baggrund af centralbankernes rentestigninger taget nogle kraftige dyk i 2022. Det globale aktiemarkedsindeks faldt med knap 16 % over året. Aktiemarkedet i Storbritannien klarede sig bedst med en stigning på små 5 %, det danske marked faldt med beskedne 4 %, europæiske aktier med godt 12 % og det amerikanske aktiemarked med små 19 %. Med et fald på henholdsvis 10 % og 15 % viste Asien og emerging markets samme tendens².

¹ Publikationen kan ses på isp.dk/om-isp/finansiel-information/aarsrapport.

² De angivne afkastprocenter er opgjort før omregning til danske kroner og er for de toneangivende aktieindeks for de respektive markeder.

Årets samlede afkast blev -2.329 mio. kr. svarende til -13,4 %

På tværs af alle investeringsmiljøer i ISP blev det samlede afkast et tab på 2.329 mio. kr. i 2022 mod et positivt afkast på 1.448 mio. kr. i 2021. Det samlede investeringsafkast for alle investeringsmiljøer blev -13,4 % før pensionsafkastskat i 2022 mod 8,6 % i 2021.

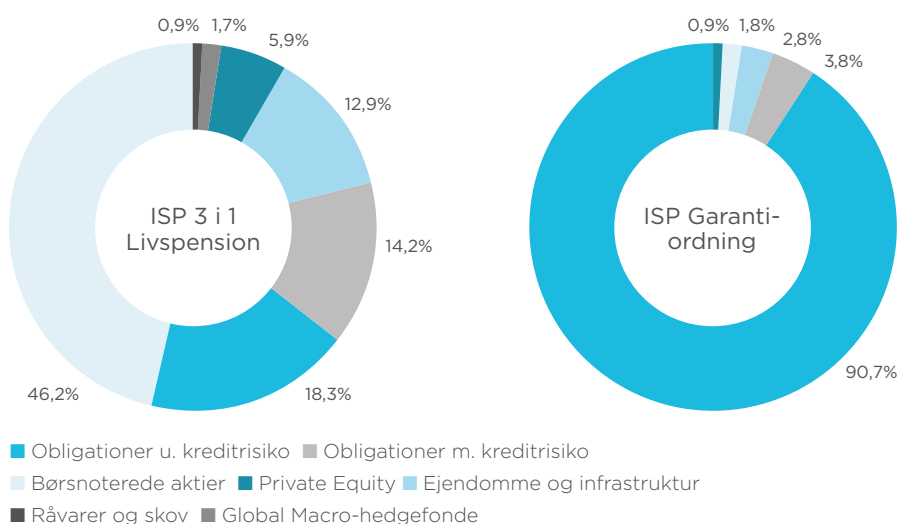
Resultat af investeringer fordelt på miljøer Mio. kr.	2022	2021
3 i 1 Livspension	-1.097	1.541
Linkpension	1	0
Ugaranteret ordning	-115	120
Garantiordning (gennemsnitsrente)	-954	-212
Seniorordning	-56	3
Egenkapital	-108	-5
Samlet resultat	-2.329	1.448

Investeringsafkast på

-13,4%

Fordeling af nettoinvesteringer

I 2022 var 35 % af ISP's samlede nettoinvesteringsaktiver placeret i obligationer med mindre kreditrisici (fx danske stats- og realkreditobligationer), mens 36 % af aktiverne var placeret i børsnoterede aktier. Fordelingen af nettoinvesteringsaktiverne på de to største enkelte miljøer pr. 31. december 2022 fremgår af figurerne.

Investeringsstrategi i ISP's forskellige investeringsmiljøer

ISP's investeringsstrategi sigter mod at levere det højeste langsigtede afkast på ansvarlig vis og inden for de givne risikorammer. Markedsrente- og gennemsnitsrentemiljøet deltager i al væsentlighed i de samme investeringer blot med forskellig vægt og volumen. Produkttyperne 3 i 1 Livspension og Ugaranteret ordning har forholdsmæssigt en større andel af risikofyldte aktiver end produkttyperne Garantiordning og Seniorordning.

ISP's portefølje af direkte investeringer inden for lån, noterede aktier og ejendomme, er under fortsat opbygning, hvor de volatile og usikre makroøkonomiske markeder samtidig også indebærer muligheder for attraktive investeringer. Således har Sampension-fællesskabet i 2022 blandt andet investeret i 10 % af geotermi-selskabet Innargi, en boligejendom i Holbæk, et friplejehjem i Slagelse, en kontorejendom i Aalborg samt to nye ejendomsfonde med forvalterne Harbert og Nuveen. Private equity porteføljen er i 2022 blevet øget med en co-investering

i en softwarevirksomhed samt fonde med eksisterende forvaltere i Europa og USA. I skovporteføljen har Sampension-fællesskabet foretaget den næste investering i det sydlige USA. I infrastrukturporteføljen er der foretaget to fondsinvesteringer og en co-investering i el-lader selskabet Instavolt i UK i fællesskab med EQT Infrastructure samt to opfølgingsinvesteringer i andre co-investeringer i porteføljen.

Investeringer i markedsrentemiljøet

I 3 i 1 Livspension tilpasses investeringerne til medlemmets alder i årgangspuljer med hver sin sammensætning af investeringsaktiver. Medlemmet kan vælge mellem tre forskellige investeringsprofiler – lav, moderat og høj.

Negative afkast i alle årgangspuljer i 3 i 1 Livspension

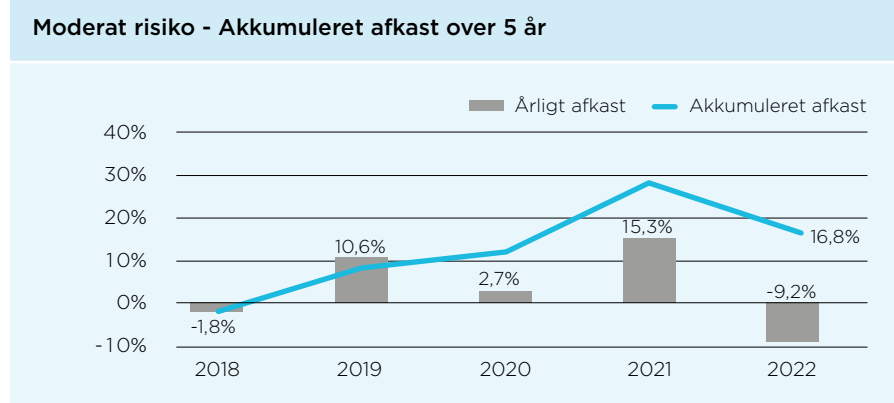
I 2022 leverede livscyklusproduktet negative afkast i alle årgangspuljerne på tværs af risikoprofiler. De yngste årgange, hvor en større andel af formuen er allokeret til især aktier, opnåede det laveste afkast, hvilket illustreres af afkastene for de udvalgte årgange i nedenstående tabel. Hovedparten af medlemmerne har valgt investeringsprofilen Moderat risiko.

Årgangspuljer 3 i 1 Livspension, udvalgte	Investeringsprofil		
	Lav	Moderat	Høj
Afkast i %			
25 år	-8,1	-9,3	-10,5
60 år	-8,0	-9,2	-10,0
70 år	-7,8	-9,0	-8,8

På trods af dette års negative afkast har medlemmer med livscyklusproduktet de seneste fem år fået et højt investeringsafkast. Et typisk medlem op til og med 60 år med moderat risiko har opnået et akkumuleret afkast på 16,8 %.

Afkast over 5 år på

16,8%

Årets afkast i andre ISP-miljøer

Afkastet for andre miljøer fremgår af nedenstående tabel.

Afkast i andre ISP-miljøer (i % beregnet tidsvægtet)	2022	2021
Garantiordning (gennemsnitsrente)	-30,6	-6,1
Ugaranteret ordning	-9,0	10,3
Seniorordning	-11,6	0,6

For yderligere specifikation af beholdninger og afkast i ISP's miljøer henvises til regnskabets note 18, note 19 og note 20.

Samfundsansvar

Ud over at bidrage til den enkeltes økonomiske sikkerhed som pensionist er ISP som en del af overenskomsterne med til at sikre en samfundsmæssigt bæredygtig udvikling med en god balance mellem offentlige ydelser og ydelser forankret i arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedspensionerne indskrives sig som en væsentlig grundpille i den danske model og har siden 1980'erne været medvirkende til den fortsatte udvikling af et sikkert og ansvarligt arbejdsmarked.

ISP har et ansvar for at forvalte pensionsordninger så medlemmernes interesser varetages bedst muligt. Det gøres ved at holde fokus på det væsentlige, som gør pensionsordninger mere værd for medlemmerne. Blandt de væsentlige fokusområder er, at sikre gode afkast på et ansvarligt grundlag.

Ansvarlige investeringer

ISP's investeringer tilrettelægges, så de er samfundsmæssigt ansvarlige. Politikken for ansvarlige investeringer har tre fokusområder:

- Investeringernes miljø- og klimamæssige aftryk
- Investeringernes sociale indvirkning
- God selskabsledelse.

Arbejdet med samfundsansvar hviler på en ambition om at efterleve og indarbejde internationale normer og retningslinjer, herunder FN's Global Compact 10 principper inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption, OECD's retningslinjer om ansvarlig virksomhedsadfærd for multinationale virksomheder og institutionelle investorer og Parisaftalens klimamål.

Politikken for ansvarlige investeringer er fælles for alle fire medlemmer af Sampension-fællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der drøfter de sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger i de fire pensionsvirksomheder med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionsvirksomhedernes politik for ansvarlige investeringer.

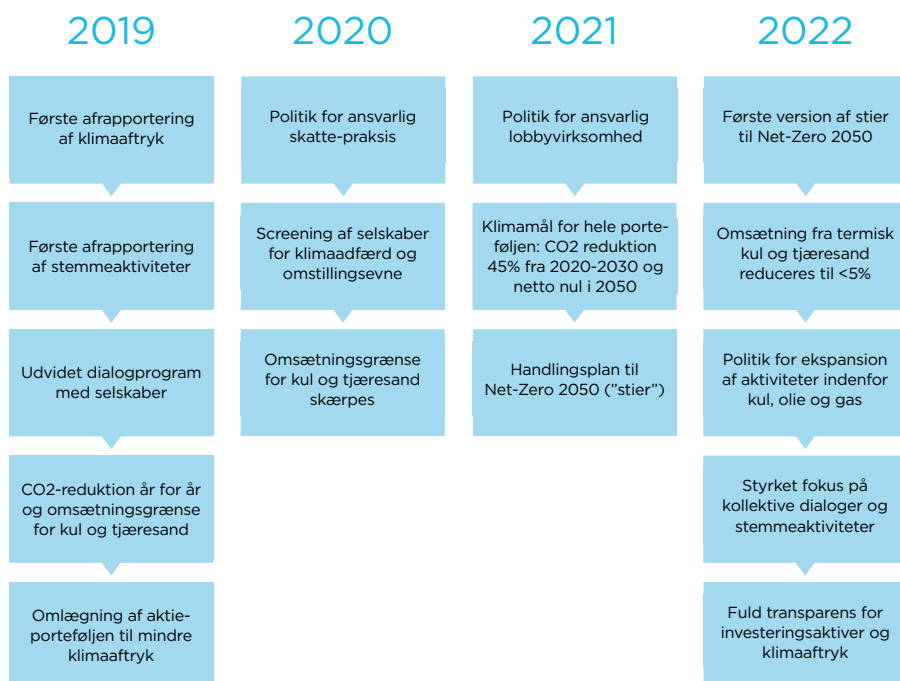

3

 fokusområder

for ansvarlige investeringer

Nye tiltag for ansvarlige investeringer 2019-2022

Hvert andet år foretager ISP desuden medlemsundersøgelser for at understøtte, at den førte politik er forankret i værdierne og holdningerne blandt medlemmerne. Den seneste undersøgelse i 2021 viste, at 80 % af medlemmerne anser ansvarlige investeringer som meget væsentlige for tilfredsheden med deres pensionskasse, og 88 % af medlemmerne er enten meget tilfredse eller tilfredse med ISP's indsats på området. En ny undersøgelse vil blive gennemført i 2023.

Klimaneutralitet i 2050

I de selskaber, ISP har investeret i, fortsætter energieffektiviseringer og transition væk fra fossile energikilder. ISP har sat som mål, at den samlede investeringsporteføljes CO₂-aftryk skal være reduceret med 45 % i 2030 i forhold til 2020, og til netto nul i 2050. Målet gælder for de samlede aktiver i porteføljen. Hermed reduceres CO₂-aftrykket relativt mest inden for de første 10 år og med de resterende 55 % over de efterfølgende 20 år. For at understøtte det, udarbejdes fortløbende delmål for perioden, for såvel den samlede portefølje som for de forskellige sektorer, der investeres i, så der er fuld transparens omkring indsatsen mod klimaneutralitet.

Der er i 2022 udarbejdet årlige delmål for sektorerne forsyning, energi, materialer og industri, for hele perioden fra 2020 og frem til 2050, der summeres i den overordnede sti mod nuludledning for hele porteføljen i 2050. Årlige delmål for de sidste sektorer fastsættes i løbet af 2023.

Fortsat fald i investeringernes klimaaftryk

2022 er det første år, hvor det for ISP har været muligt at indhente og modellere udledninger på basis af data for stort set hele porteføljen. ISP kan dermed beregne klimaaftrykket for mere end 90 % af de samlede nettoinvesteringsaktiver. Det er helt afgørende for at kunne opfylde pensionsvirksomhedernes klimamål og sikre den nødvendige transparens for medlemmer og interessenter i det omgivende samfund.

I den samlede beregning af klimaaftryk har det i 2022 tilmed været muligt at inkludere skovinvesteringer, der optager CO₂. ISPs skovinvesteringer giver et samlet dræn på 20.557 ton CO₂e³ i 2022. Beregningerne af dette dræn baserer sig på data indsamlet og beregnet af en ekstern data-leverandør.

Beregning af klimaaftrykket på tværs af aktivklasser⁴ viser en samlet udledning for 2022 på 57.367 tons CO₂e og et carbon footprint per mio. kr. investeret på 6,94.

Footprint

6,94

Klimaaftryk	Udledning	Carbon Footprint
Footprint ekskl. skov	77.924	8,96
Footprint inkl. skov	57.367	6,94

Grønne investeringer

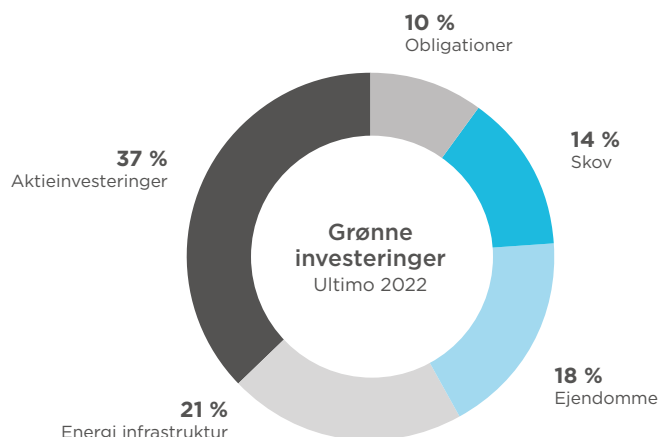
Mulighederne for at understøtte den grønne omstilling afsøges konsekvent som en del af investeringspolitikken, herunder ved investeringer i vedvarende energi, energieffektiviseringer og andre teknologier og aktiviteter, der er nødvendige for at realisere omstillingen til en klimaneutral økonomi.

³ CO₂ equivalent. CO₂e er en omregningsfaktor til sammenligning af forskellige drivhusgassers indvirken på drivhuseffekten.

⁴ Omfatter ikke statsobligationer og obligationer udstedt af supranationale myndigheder, der beregnes særskilt.

For pensionskassen fordelte de grønne investeringer sig i 2022 som vist i figuren.

Grønne investeringer i porteføljen

Ved udgangen af 2022 havde ISP en samlet beholdning af grønne investeringer fx vindmøller, skov og solcelleparker på 1,2 mia. kr. Grønne investeringer udgør dermed 7,8 % af nettoinvesteringsaktiverne.

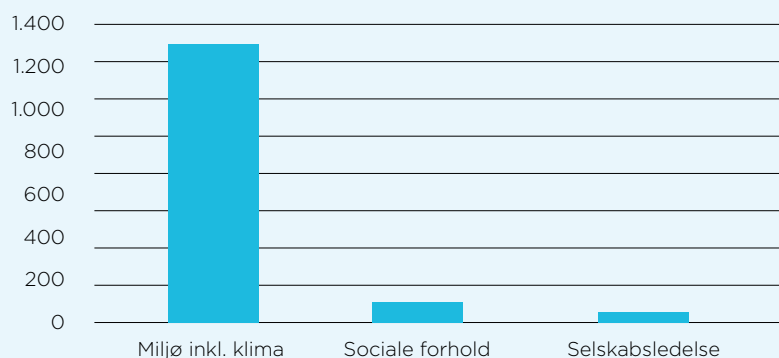
Det aktive ejerskab i konstant vækst

ISP forholder sig aktivt til den samlede portefølje af investeringer. Dette gælder lige fra statsobligationer, hvor fx Rusland pt. er ekskluderet, over indirekte investeringer gennem fonde til direkte investeringer i fx børsnoterede selskaber. Det sker konsekvent igennem hele året, og hvis der identificeres virksomheder, hvis adfærd strider mod ansvarlighedspolitikken, forholder ISP sig, sammen med de øvrige deltagere i Sampension-fællesskabet, aktivt til det ved afstemninger på generalforsamlinger, gennem dialoger med virksomhederne eller ultimativt som eksklusioner.

Stadig flere dialoger

I 2022 blev dialog-programmet og stemmeafgivelsen udvidet betragteligt. Herunder varetager ISP sammen med de øvrige deltagere i Sampension-fællesskabet flere dialoger som ordførende på vegne af større investorkredse i forhold til selskaber, der skal forbedre deres ansvarlighed på udvalgte områder. Samlet indgik Sampension-fællesskabet i 2022 i 1.414 dialoger med selskaber i porteføljen og har afgivet stemme på 92 generalforsamlinger. Sampension-fællesskabet indgår som ordførende eller aktivt medvirkende investor i 27 dialoger - herunder fx en dialog om arbejdstagerrettigheder i et af verdens største selskaber, Amazon⁵.

1414 dialoger i 2022 - heraf 1237 om klima

⁵ Dialog etableret i samarbejde med andre danske pensionselskaber.

27

Dialoger som Sampension-fællesskabet er lead på

ISP har som en del af Sampension-fællesskabet i 2022 deltaget i flere netværk, der enten faciliterer dialoger på vegne af en kreds af internationale investorer, eller hvor fx Sampension-fællesskabet udfører en dialog på vegne af netværket:

- Climate Action 100+ (CA100+) er verdens største investorinitiativ, og består af 700 investorer med aktiver for tilsammen 470.000 mia. kr. CA100+ var i 2022 bl.a. på vegne af ISP i dialog med klimabelastende selskaber inden for sektorerne olie og gas, minedrift og metaller, forsyningssektoren, transport, forbrugerprodukter og industrisektoren.
- CDP (Carbon Disclosure Project) gennemfører årligt Non-disclosure Campaign, der har som formål at få stadig flere selskaber til at offentliggøre deres klimaaftryk. ISP deltog som en del af Sampension-fællesskabet sammen med flere hundrede andre internationale investorer og stod ligeledes i spidsen for dialogen med en række virksomheder. Af de i alt 1052 virksomheder, som investorerne var i dialog med i 2022, har ca. 300 nu rapporteret klimaaftryk. Samme udvikling ses i Sampension-fællesskabets investeringsportefølje, hvor andelen af virksomheder, som har offentliggjort deres klimaaftryk, er steget fra 71,6 % ved udgangen af 1. halvår 2021 til 80,1 % ved udgangen af 1. halvår 2022.
- UN PRI Advance (FN-støttet investornetværk) - Principles for Responsible Investment - igangsatte i 2022 et nyt dialoginitiativ om menneskerettigheder med fokus på mineselskaber og selskaber, der arbejder med vedvarende energi. Initiativet indebærer, at investorerne og heriblandt Sampension-fællesskabet går i dialog med ca. 40 selskaber fra hele verden inden for hhv. råvaresektoren og den såkaldte renewables-sektor med henblik på at sikre, at de i højere grad har fokus på respekt for menneskerettigheder i deres aktiviteter. 220 internationale investorer med samlet set mere end 200.000 mia. kr. under forvaltning har tilsluttet sig initiativet.

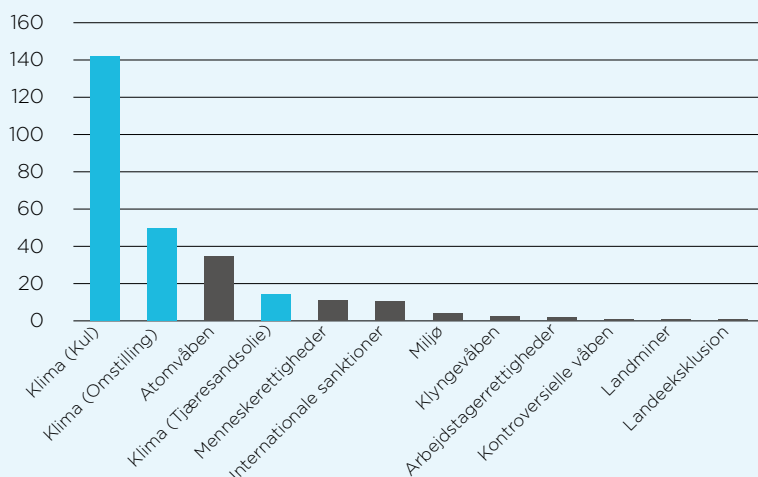
Klima dominerer eksklusioner

Investeringerne i børsnoterede selskaber overvåges løbende af et professionelt og uafhængigt screeningsselskab, og screeningen tager afsæt i FN's Global Compact og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber. Hvis det konstateres, at et selskabs adfærd er i strid med politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer, vurderes det, om selskabet skal sættes på en overvågningsliste, mens der foretages yderligere undersøgelser eller indledes en dialog med selskabet eller om selskabet skal ekskluderes.

Hertil er der screenet for kul- og tjæresandsaktiviteter samt selskabernes klimaadfærd og omstillingsparathed. Aktieporteføljens selskaber indenfor de tungest udledende sektorer screenes løbende for deres evne og villighed til at indgå i en transition til en lavemissionsøkonomi, og det indgår som et kriterie for eksklusion.

I 2022 steg antallet af selskaber ekskluderet på baggrund af kriteriet for uacceptabel klimaadfærd fra 190 til 204. Forøgelsen på 14 dækker over eksklusion af 28 selskaber og re-inklusion af 14 selskaber, fx fordi selskaberne siden eksklusionstidspunktet har gennemført betydelige reduktioner af CO₂-udledningen eller fastsat ambitiøse strategier for forbedring af deres klimaaftryk.

275 eksklusioner - heraf 204 pga. klima

275

Ekskluderede
selskaber

Derudover investeres ikke i virksomheder, hvor 5 % eller mere af omsætningen kommer fra termisk kul- eller tjæresandsaktiviteter⁶.

ESG-nøgletal giver sammenlignelighed og gennemsigtighed

ISP har som en del af Sampension-fællesskabet valgt at støtte pensionsbranchens ønske om en fælles standard og offentliggør en oversigt over ESG-nøgletal efter den branchehenstilling, der er offentliggjort af F&P som en udløber af regeringens klimapartnerskab for den finansielle sektor. Seneste version af F&P Klimarapportering er fra oktober 2022.

Der bliver yderligere redegjort for beregningsmetoder, og hvordan investeringerne håndteres ansvarligt i Redegørelse for samfundsansvar 2022, som kan ses på isp.dk/om-pensionskassen/finansiel-information/ansvarlige-investeringer.

⁶ For metallurgisk kul er grænseværdien 25 %. Det skyldes, at der fortsat ikke findes et reelt industrielt og økonomisk skalerbart alternativ til brug af metallurgisk kul i forbindelse med produktion af stål, og udfasningen af metallurgisk kul sker derfor langsommere end for termisk kul.

Klimarapportering for investeringerne Investeringernes CO2-aftryk	Enhed	2022	2021	2020	2019
CO2-udledning i den børsnoterede aktieportefølje¹					
Andel af aktivklasse opgjort		100%			
Absolut udledning	Ton CO2e	42.451	52.651	66.253	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	8,0	7,8	11,2	-
CO2-udledning fra kreditportefølje²					
Andel af aktivklasse opgjort		94%			
Absolut udledning	Ton CO2e	17.376	-	-	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	13,6	-	-	-
CO2-udledning fra Private Equity-porteføljen²					
Andel af aktivklasse opgjort		79%			
Absolut udledning	Ton CO2e	3.799	-	-	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	6,7	-	-	-
CO2-udledning fra infrastrukturporteføljen²					
Andel af aktivklasse opgjort		93%			
Absolut udledning	Ton CO2e	9.227	-	-	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	30,2	-	-	-
CO2-udledning fra porteføljen af danske realkreditobligationer²					
Andel af aktivklasse opgjort		99%			
Absolut udledning	Ton CO2e	4.693	-	-	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	2,0	-	-	-
CO2-udledning fra ejendomsporteføljen²					
Andel af aktivklasse opgjort		90%			
Absolut udledning	Ton CO2e	377	-	-	-
Finansieret udledning (carbon footprint)	Ton CO2e/ mio. DKK	0,8	-	-	-
CO2-sekvestrering fra direkte skovinvesteringer²					
Andel af aktivklasse opgjort		100%			
Netto emmission/sekvestrering	Ton CO2e	-20.557	-	-	-
Samlet udledning og carbon footprint					
Andel af aktivklasse opgjort		95%			
Samlet absolut udledning ekskl. skov	Ton CO2e	77.924	-	-	-
Samlet absolut udledning inkl. skov	Ton CO2e	57.367	-	-	-
Samlet carbon footprint ekskl. skov	Ton CO2e/ mio. DKK	8,96	-	-	-
Samlet carbon footprint inkl. skov	Ton CO2e/ mio. DKK	6,94	-	-	-
CO2-udledning fra statsobligationer og supranationals^{2, 3}					
Andel af aktivklasse opgjort		94%			
Carbon intensitet (Sovereign emissions - production intensity)	Ton CO2e/ mio. DKK BNP	40	-	-	-

¹ På grund af ændring i opgørelsesmetode har det ikke været muligt at beregne sammenlignings-tal for 2019.

² Udledningen for de respektive aktivklasser er opgjort første gang for 2022. Det har ikke på opgørelses-tidspunktet været muligt at beregne sammenlignings-tal for årene 2019, 2020 og 2021 pga. manglende data. Der henvises til Redegørelse for samfundsansvar 2022.

³ CO2-udledningen fra statsobligationer og supranationals indgår ikke i det samlede carbon footprint, da beregningerne for denne aktivklasse ikke er direkte sammenlignelige.

Supplerende oplysninger	Enhed	2022	2021	2020	2019
Investeringer					
CO2-fortrængning fra direkte ejet vedvarende energinfrastruktur¹					
Absolut CO2-fortrængning	Ton CO2e	1.249	-	-	-
Aktivt ejerskab, antal klimodialoger					
Dialoger om klimaforandringer i alt	Stk	1.237	-	-	-
- heraf egne dialoger	Stk	7	-	-	-
- heraf dialoger via investornetværk som lead/co-lead	Stk	6	-	-	-
- heraf dialoger via investornetværk iøvrigt	Stk	1.214	-	-	-
- heraf dialoger via ESG-ratingbureau	Stk	10	-	-	-

¹ På grund af ændring i opgørelsesmetode har det ikke været muligt at beregne sammenligningstal.

	Enhed	2022	2021	2020	2019
S - Sociale data					
Betalte skatter	Mio. kr.	515	352	379	281
G - Ledelsesdata					
Bestyrelsens kønsdiversitet ¹	Pct.	25	17	17	17
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	Pct.	97	97	97	95

¹ Opgørelsesmetoden er ændret i henhold til Erhvervsstyrelsens nye vejledning, så tallene for 2022 er ikke sammenlignelige med tallene før 2022.

Udviklingen i ESG-nøgletallene for investeringerne er kommenteret i afsnittet om samfundsansvar før tabellen.

For ISP viser ESG-nøgletallene bl.a. følgende:

- Betalte skatter steg med godt 46 % i 2022. I betalte skatter indgår bl.a. pensionsafkastskat, som afhænger af det foregående års realiserede investeringsafkast, som i 2021 var ekstraordinært højt
- Ledelsesdata viser, at pensionskassens bestyrelse har en ligelig fordeling mellem kønnene som defineret i Erhvervsstyrelsens vejledning, og mødeprocenten til bestyrelsesmøder er fortsat høj.

Dataetik

ISP har valgt ikke at fastsætte en politik for dataetik for 2022, da ISP ikke behandler data eller anvender algoritmer til dataanalyser udover det, som er forventeligt og sædvanligt for at drive pensionsvirksomhed. Det gælder eksempelvis oplysninger om arbejdsgiver, beskæftigelse og helbredsoplysninger. ISP's kerneopgave forudsætter adgang til og behandling af en lang række data om medlemmer, virksomheder og medarbejdere. ISP's behandling af data sker med respekt for det enkelte individs data i forhold til at honorere ISP's pensionsforpligtelser.

Databehandling, fx i form af aflæsning af mønstre om medlemmet, er endvidere ikke en integreret del af ISP's nuværende forretningsaktivitet. Medlemmets historik inddrages dog naturligt - og efter en konkret vurdering af behov - i rådgivningssituationer.

Databehandling hos ISP må aldrig medføre nogen form for diskrimination eller upartiske resultater. Uagtet hvordan ISP indsamler data, vil det altid være i respekt for den gældende databeskyttelseslovgivning. ISP anerkender, at det strategiske fokus på digitalisering og nye teknologier fremadrettet kan medføre et behov for en politik for dataetik.

ISP sælger aldrig data.

For yderligere information om ISP's arbejde med data, se Behandling af personoplysninger og digital kommunikation på isp.dk/forbehold.

Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag

Årets resultat

-201 mio. kr.

Resultat på -201 mio. kr.

ISP's resultat blev i 2022 et underskud på 201 mio. kr. mod et overskud på 304 mio. kr. i 2021. Årets underskud vedrører i det væsentligste egenkapitalens andel af årets investeringsafkast, som i 2022 var negativt. Resultatet for 2022 blev lavere end forventet.

Bestyrelsen foreslår, at årets underskud dækkes af egenkapitalen. Egenkapitalen udgør herefter 681 mio. kr. mod 882 mio. kr. ved udgangen af 2021.

Solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag

ISP opgør solvenskravene i henhold til standardmodellen specificeret i Solvens II-regelsættet. Opgørelsesmetoden er opdateret i 2022⁷.

Solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag Mio. kr.	31.12.2022	31.12.2021
Egenkapital	681	882
Forskel mellem regnskabs- og solvensmæssige hensættelser	-43	0
Kapitalgrundlag til solvensformål	637	882
Solvenskapitalkrav (SCR)	248	364
Minimumskapitalkrav (MCR)	111	164
Overskydende kapitalgrundlag	390	518
Solvensdækning i forhold til SCR	257%	242%
Solvensdækning i forhold til MCR	572%	539%

Solvensdækningen – dvs. kapitalgrundlaget i forhold til solvenskapitalkravet – er pr. 31. december 2022 steget til 257 % mod 242 % ultimo 2021. Stigningen skyldes primært, at solvenskapitalkravet er faldet, hvilket bl.a. skyldes lavere markeds- og forsikringsrisici. Kapitalgrundlaget faldt også i 2022, hvilket især havde baggrund i markedsudviklingen, men det var relativt mindre end faldet i solvenskravet, hvorfor solvensdækningen blev forøget.

Yderligere information findes i Rapport om solvens og finansiell situation 2022. I rapporten er der også givet oplysninger om følsomhed over for risici i henhold til regnskabsbekendtgørelsens § 126.

⁷ For yderligere information henvises til afsnit D.2. i Rapport om solvens og finansiell situation 2022.

Hensættelser til pensionsaftaler

Pensionshensættelser for Garantiordningen er fastsat til markedsværdi ud fra forudsætninger om dødelighed og invalidehyppighed samt sandsynlighed for udtrædelse og omskrivning til fripolice blandt medlemmerne. Markedsværdien beregnes på basis af Solvens II diskonteringsrentekurven med VA. Desuden anvendes Finanstilsynets benchmark for forventede fremtidige levetidsforbedringer i beregning af hensættelserne.

Pensionshensættelser for gennemsnitsrente udgjorde ultimo 2022 i alt 3.515 mio. kr. mod 4.355 mio. kr. ved udgangen af 2021. Faldet på 840 mio. kr. skyldes især rentestigningen i 2022. Da bonuspotentialerne i rentegruppe A, B og F i 2022 faldt til nul, blev der indført kursværn i disse rentegrupper.

Hensættelser til markedrenteprodukter udgjorde 11.206 mio. kr. ved udgangen af 2022 mod 12.670 mio. kr. ultimo 2021. Faldet skyldes udviklingen på de finansielle markeder, som i år resulterede i et markant negativt investeringsresultat.

Hensættelse for Seniorordning indgår heri med 424 mio. kr. i 2022 mod 546 mio. kr. i 2021.

Forventninger til 2023

ISP forventer et mindre fald i medlemsbidrag og antallet af medlemmer i 2023.

Omkostninger pr. medlem forventes at ligge på samme lave niveau som i 2022.

Depotrenten for Garantiordningen er pr. 1. januar 2023 fastholdt på 0,0 % i alle rentegrupper. For ordninger med markedrente bliver medlemmernes depoter løbende tilskrevet det realiserede investeringsafkast.

Egenkapitalens resultat, som afhænger af udviklingen på de finansielle markeder, var i 2022 påvirket af usædvanlig uro på de finansielle markeder i form af stigende renter og faldende aktiekurser. Det er forventningen, at egenkapitalen vil få et væsentligt bedre resultat efter skat for 2023 i forhold til 2022 bl.a. som følge af, at det højere renteniveau gradvist vil resultere i et højere afkast.

Øvrige forhold

Usikkerhed ved indregning og måling

Ledelsen foretager en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, når årsrapporten udarbejdes. Disse skøn har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser. Ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt for pensionsmæssige hensættelser samt opgørelse af dagsværdier af illikvide aktiver som fx unoterede finansielle instrumenter. Der er redegjort for ledelsens skøn og vurderinger i noten om anvendt regnskabspraksis. Revisionsudvalget og bestyrelsen gennemgår årligt de skøn og værdiansættelsesmetoder, som anvendes i ISP's årsregnskab.

Begivenheder efter regnskabsårets udløb

Der er ikke fra balancedagen og til dato indtrådt forhold, som forrykker vurderingen af årsrapporten.

Oplysninger om pensionskassen

2

Ledelsesstruktur	26
Ledelse og ledelseshverv	28

Ledelsesstruktur

ISP er en tværgående pensionskasse ejet af medlemmerne. Pensionskassens øverste myndighed er generalforsamlingen.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af seks medlemmer:

- Tre bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt medlemmerne af pensionskassen
- Et uafhængigt bestyrelsesmedlem er valgt af medlemmerne. Bestyrelsesmedlemmet skal være regnskabs- og revisionskyndig og må ikke være medlem af pensionskassen
- Et bestyrelsesmedlem er udpeget af Ingeniørforeningen i Danmark og skal være medlem af pensionskassen
- Et bestyrelsesmedlem med særlige kompetencer er udpeget af bestyrelsen. Bestyrelsesmedlemmet kan, men skal ikke være medlem af pensionskassen.

Bestyrelsen har i 2022 afholdt fem møder, et seminar og en temadag.

En oversigt over bestyrelses- og direktionsmedlemmers ledelseshverv fremgår på side 28-29.

Revisionsudvalg

I overensstemmelse med EU's og danske krav til revisionsudvalg i virksomheder af interesse for offentligheden har bestyrelsen i ISP nedsat et revisionsudvalg.

Formand for revisionsudvalget er Lisa Frost Sørensen, der samtidig er det uafhængige medlem med særlige kvalifikationer indenfor revision og regnskab. Bestyrelsen har – med baggrund i Lisa Frost Sørensens erhvervs erfaring og uddannelse som statsautoriseret revisor – vurderet, at Lisa Frost Sørensen er i besiddelse af de fornødne kvalifikationer i henhold til reglerne om revisionsudvalg.

Bestyrelsen har besluttet, at revisionsudvalgets funktioner varetages af bestyrelsen i sin helhed. Der har i 2022 været afholdt fire møder i revisionsudvalget.

Rammerne for revisionsudvalgets arbejde er fastlagt i et kommissorium. Udvalgets primære opgaver er at:

- overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen
- overvåge om risikostyringssystemer, interne kontrolsystemer og intern revision fungerer effektivt med hensyn til regnskabsaflæggelsesprocessen
- overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet mv.
- overvåge og kontrollere revisors uafhængighed.

Der er etableret en whistleblowerordning, der sikrer, at ansatte i administrations-selskabet via en særlig, uafhængig og selvstændig kanal kan indberette overtrædelser og potentielle overtrædelser af relevant regulering begået af virksomheden, herunder vedrørende bestikkelse og korruption, konkurrenceret, svig og økonomisk kriminalitet, chikane og diskrimination samt beskyttelse af personoplysninger.

Indberetninger til whistleblowerordningen sker via en whistleblower it-plattform, og henvendelser hertil screenes af advokatvirksomheden Kromann Reumert, der varetager whistleblowerordningen. Kromann Reumert informerer herefter formanden for revisionsudvalget og den ansvarlige for compliancefunktionen via it-plattformen. Der har ikke været indberetninger i 2022.

Udvalg for ansvarlige investeringer

Politikken for ansvarlige investeringer er fælles for alle fire medlemmer af Sampension-fællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der kvalificerer

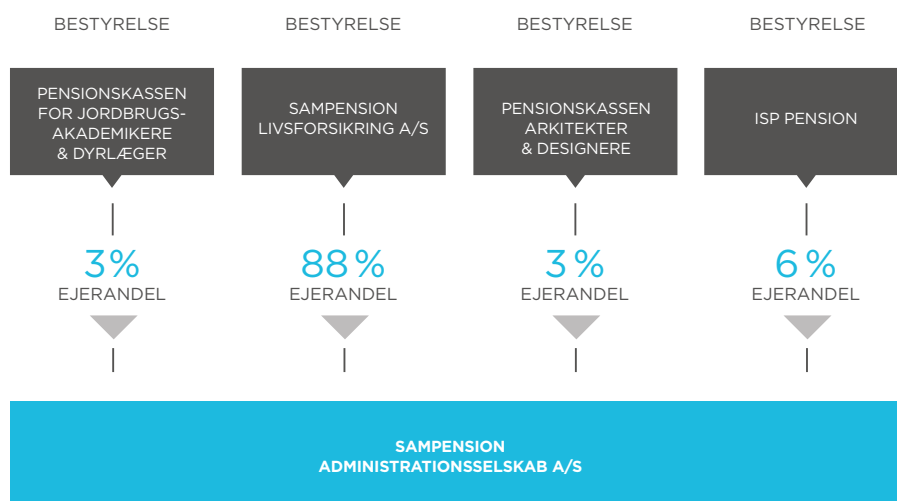
og indstiller til beslutninger på ESG-området. Udvalgets formål er at drøfte sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger foretaget i de fire pensionsvirksomheder med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionsvirksomhedernes politik for ansvarlige investeringer.

Lars Kehlet Nørskov (næstformand for bestyrelsen) og Michael Herold (bestyrelsesmedlem) har i 2022 været ISP's medlemmer af udvalget. Der har i 2022 været afholdt tre møder i udvalget.

Organisation og ledelse

ISP indgår i Sampension-fællesskabet. Udover ISP indgår Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen Arkitekter & Designere og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger i administrationsfællesskabet. Ejerkredsen i Sampension Administrationsselskab A/S består af Sampension Livsforsikring A/S (88 %), Pensionskassen Arkitekter & Designere (3 %), Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger (3 %) og ISP (6 %).

Sampension-fællesskabet

▼ Administrationsaftale med ens vilkår

Sampension Administrationsselskab A/S' daglige ledelse udgøres af direktionen. Hertil kommer fem hovedområder med ansvar for den daglige drift og udvikling samt tre stabsområder (Direktionssekretariat, Kommunikation samt HR). Nærmere beskrivelse af organisationen kan ses på sampension.dk/organisation.

Der er oprettet en risikostyringsfunktion, compliancefunktion, aktuarfunktion og intern auditfunktion, der bidrager til at sikre effektiv styring. Derudover har bestyrelsen besluttet at ansætte den interne revisionschef, som varetager den interne revision i pensionsvirksomhederne i administrationsfællesskabet. De ansvarlige for de pågældende afdelinger er udpeget som nøglepersoner og har en kontrollerende rolle i forhold til Sampension-fællesskabets arbejde.

Aflønning

Bestyrelserne i de finansielle virksomheder, som administreres af Sampension Administrationsselskab A/S, har udformet en lønpolitik i overensstemmelse med EU's og danske krav. Aflønningsprincipperne har til formål at sikre, at ledelse og medarbejdere honoreres på en sådan måde, at virksomhedens forretningsmæssige og langsigtede strategiske mål understøttes bedst muligt.

Aflønningsforholdene afspejler og understøtter, at Sampension Administrationselskab A/S til stadighed formår at rekruttere og fastholde en kompetent og ansvarlig ledelse, der fremmer en sund og effektiv risikostyring og ikke motiverer til at tage overdrevne risici, ligesom aflønningsprincipperne skal forebygge interessekonflikter til gavn for medlemmerne.

Der henvises til regnskabets note 5 samt isp.dk/om-isp/struktur-og-ledelse/isps-bestyrelse, hvor der er oplysninger om lønpolitik samt vederlag til bestyrelses- og direktionsmedlemmer.

Kønssammensætning i ledelsen

Aktuelt består bestyrelsen af 1 kvinde og 5 mænd - heraf 4 medlemsvalgte bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsen har med sin nuværende sammensætning blandt de generalforsamlingsvalgte medlemmer opnået en ligelig kønsfordeling med baggrund i, at bestyrelsen har en fordeling mellem kønnene på 25 %/ 75 % svarende til 1 og 3 personer. Fordelingen er i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens vejledning om, hvad der betragtes som en ligelig kønsfordeling i forhold til antallet af bestyrelsesmedlemmer. Der er redegjort for måltal mv. i Redegørelse om samfundsansvar 2022.

Ledelse og ledelseshverv

Direktion

Administrerende direktør Hasse Jørgensen

Ansvarshavende aktuar

Søren Andersen

Intern revision

Revisionschef Gert Stubkjær

Medlemsrevisor

Just Benner Knudsen

Ekstern revision

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Strandvejen 44
2900 Hellerup

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling afholdes den 27. april 2023.

Ledelseshverv

Denne oversigt viser bestyrelsens og direktionens øvrige ledelseshverv.

Bestyrelse

Lars Bytoft, formand, født 6. april 1973

Adm. direktør i Bytoft Consulting ApS

Direktør i CAV Invest ApS

Bestyrelsesmedlem i Sampension Administrationselskab A/S

Lars Kehlet Nørskov, født 10. september 1956

Medlem af fællesudvalget for ansvarlige investeringer for Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen Arkitekter & Designere, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører

Medlem af repræsentantskabet i Lån & Spar Bank A/S

Lisa Frost Sørensen, Revisionsudvalgsformand, født 28. november 1962

Direktør i Sparekassen Danmark

Formand for bestyrelsen i SparD Ejendomme ApS

Formand for bestyrelsen i SparD Ejendomme A/S

Michael Herold, født 5. januar 1967

Bestyrelsesmedlem i Hørup og Høruphav Vandværk a.m.b.a.

Repræsentantskabsmedlem i AKA Akademikernes A-kasse

Medlem af fællesudvalget for ansvarlige investeringer for Sampension Livsforsikring A/S, Pensionskassen Arkitekter & Designere, Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger og Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører

Peter Kjær Østergaard, født 16. april 1969

Finansdirektør i PenSam

Bestyrelsesmedlem af Kapitalforeningen PenSam Invest

Bestyrelsesmedlem i Pensam A/S

Cay Kjeld Holst Jensen, født 3. oktober 1940

Repræsentantskabsmedlem i Ingeniørforeningen IDA

Direktion

Adm. direktør Hasse Jørgensen, født 23. juli 1962

Adm. direktør i Sampension Livsforsikring A/S

Adm. direktør i Sampension Administrationselskab A/S

Formand for bestyrelsen i Komplementarselskabet Alternative Investments ApS

Formand for bestyrelsen i Sampension KP Danmark A/S

Formand for bestyrelsen i Sampension KP International A/S

Medlem af bestyrelsen i Refshaleøen Holding A/S (inkl. et datterselskab)

Medlem af bestyrelsen i Forsikring & Pension

sampension

Årsregnskab

3

Pensionskasseregnskab.....	33
Egenkapitalopgørelse	35
Noter til regnskabet.....	36
Ledelsespåtegning	55
Intern revisions revisionspåtegning.....	56
Den uafhængige revisors revisionspåtegning....	57
Nøgletalsdefinitioner	60

Pensionskasseregnskab

Note	RESULTAT- OG TOTALINDKOMSTOPGØRELSE T. kr.	PENSIONSKASSE	
		2022	2021
2	Medlemsbidrag Medlemsbidrag, i alt	341.907 341.907	380.954 380.954
	Indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder	29.412	11.707
3	Renteindtægter og udbytter mv.	264.367	244.996
4	Kursreguleringer	-2.576.698	1.253.827
	Renteudgifter	-2.283	-2.420
5	Administrationsomkostninger ifm. investeringsvirksomhed	-44.170	-60.192
	Investeringsafkast, i alt	-2.329.372	1.447.917
	Pensionsafkastskat	362.477	-211.326
6	Udbetalte ydelser	-873.795	-800.293
	Pensionsydelse, i alt	-873.795	-800.293
11	Ændring i pensionshensættelser, i alt	2.303.058	-506.984
5	Administrationsomkostninger	-5.769	-5.933
	Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-5.769	-5.933
	Overført investeringsafkast	91.144	-129
	PENSIONSTEKNISK RESULTAT	-110.351	304.206
	Egenkapitalens investeringsafkast	-107.642	-5.465
	RESULTAT FØR SKAT	-217.993	298.740
	Pensionsafkastskat for egenkapitalen	16.498	5.594
	PERIODENS RESULTAT	-201.495	304.335
	ANDEN TOTALINDKOMST, I ALT	0	0
	ÅRETS SAMLEDE TOTALINDKOMST	-201.495	304.335

Pensionskasseregnskab (fortsat)

Note	BALANCE	PENSIONSKASSE	
	T. kr.	2022	2021
	AKTIVER		
7	Kapitalandele i associerede virksomheder	1.114	19.769
	Investeringer i associerede virksomheder, i alt	1.114	19.769
	Kapitalandele	375.106	423.274
	Investeringsforeningsandele	590.229	726.973
	Obligationer	3.849.797	4.657.089
	Pantesikrede udlån	7.180	7.565
8	Afledte finansielle instrumenter	436.724	274.629
	Indlån i kreditinstitutter	158.560	139.929
	Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	5.417.596	6.229.459
	INVESTERINGSAKTIVER, I ALT	5.418.710	6.249.227
9	INVESTERINGSAKTIVER TILKNYTTET MARKEDSRENTEPRODUKTER	11.198.212	12.909.913
	Tilgodehavender hos medlemmer	7.335	6.154
	Andre tilgodehavender	80.687	58.995
	TILGODEHAVENDER, I ALT	88.022	65.149
	Likvide beholdninger	365.745	271.026
	Øvrige	387.172	591
	ANDRE AKTIVER, I ALT	752.917	271.618
	Tilgodehavende renter	45.983	48.150
	Andre periodeafgrænsningsposter	33.486	33.913
	PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER, I ALT	79.469	82.063
	AKTIVER, I ALT	17.537.329	19.577.970

BALANCE		PENSIONS KASSE	
Note	T. kr.	2022	2021
PASSIVER			
	Overført overskud	680.612	882.107
EGENKAPITAL, I ALT		680.612	882.107
10	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	3.515.492	4.354.874
11	Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter	11.205.566	12.669.710
PENSIONS MÆSSIGE HENSÆTTELSER, I ALT		14.721.058	17.024.584
12	Gæld til kreditinstitutter	883.225	1.078.235
13	Anden gæld	1.251.311	593.044
GÆLD, I ALT		2.134.536	1.671.279
PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER		1.124	0
PASSIVER, I ALT		17.537.329	19.577.970
1	ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS		
14	EVENTUALFORPLIGTELSER		
15	SIKKERHEDSSTILLELSER		
16	REALISERET RESULTAT FOR RENTE-, OMKOSTNINGS- OG RISIKOGRUPPER		
17	FINANSIELLE INSTRUMENTER INDREGNET TIL DAGSVÆRDI		
18	OVERSICHT OVER BEHOLDNINGER OG AFKAST		
19	MARKEDSRENTEPRODUKTER, AFKAST MV. PR. INVESTERINGSPROFIL		
20	SUPPLERENDE NØGLETAL FOR PRODUKTER		
21	5 ÅRS HOVED- OG NØGLETAL		
22	RISIKOSTYRING		

Egenkapitalopgørelse

		PENSIONS KASSE	
	T. kr.	2022	2021
	Egenkapital 1. januar	882.107	577.772
	Årets resultat	-201.495	304.335
Egenkapital 31. december		680.612	882.107
Kapitalgrundlag			
	Egenkapital	680.612	882.107
	Forskel mellem regnskabs- og solvensmæssige hensættelser	-43.201	0
I alt		637.411	882.107

1 Anvendt regnskabspraksis

GENERELT

Pensionskassens årsrapport er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed samt Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen).

Der er ikke foretaget ændringer i anvendt regnskabspraksis i forhold til sidste år.

Pensionskassen har anmeldt en ændret metode for opgørelse af risikomargen. Metodeændringen har ingen effekt på resultatopgørelsen, men vil for de fleste kontributionsgrupper have en effekt på balancen, da der er en udlægskonto tilknyttet kontributionsgruppen. Metodeændringen medfører en forskydning mellem risikomargen og udlægskontoen, som ikke indgår i balancen. Er der ikke en udlægskonto for kontributionsgruppen vil der ikke være en effekt på balancen, da metodeændringen vil medføre en forskydning mellem risikomargen og de individuelle bonuspotentialer, som begge indgår i hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter. Effekten af metode-skiftet er, at risikomargenen reduceres med 70 mio. kr., mens hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter reduceres med nogenlunde samme beløb.

Fordeling af realiseret resultat (kontributionsprincip)

De over for Finanstilsynet anmeldte regler for beregning og fordeling af resultatet mellem egenkapitalen og medlemmerne er følgende:

Egenkapitalen opnår et afkast, der svarer til afkastet på de udskilte aktiver. Afkastet fordeles til medlemmerne, herunder ved hensættelse til kollektive bonuspotentialer. Herefter hentes egenkapitalens risikoforrentning og indhentning af udlægskonti i kollektivt bonuspotentialer.

I pensionskassen er pensionsordningerne inddelt i fem rentegrupper, to risikogrupper og én fælles omkostningsgruppe. Det realiserede resultat opgøres og disponeres for kontributionsgrupperne hver for sig.

For garanterede gennemsnitsrente-kontrakter tildeles egenkapitalen en betaling (risikoforrentning) som fastsættes ud fra den enkelte rentegruppens bidrag til kapitalkravet. Satserne ligger mellem 0,4 % og 0,5 % af kontraktens depotandele.

Inden for hver rentegruppe dækkes et eventuelt negativt realiseret resultat først af gruppens kollektive bonuspotentialer, dernæst af gruppens individuelle bonuspotentialer og til sidst af egenkapitalen. Eventuelle tab på risiko- og omkostningsgrupper, der ikke kan dækkes af kollektive bonuspotentialer, dækkes af egenkapitalen.

Tab som dækkes af egenkapitalen som følge af negativt realiseret resultat, overføres til såkaldte udlægskonti, og kan efterfølgende tilskrives egenkapitalen igen, når den enkelte kontributionsgruppes kollektive bonuspotentialer giver mulighed for det. Den samlede fordeling af årets realiserede resultat, samt størrelsen på udlægskontoen, fremgår af note 16.

Generelt om indregning og måling

I resultatopgørelsen indregnes alle årets indtægter i takt med, at de indtjenes, og alle årets omkostninger i takt med, at de afholdes. Alle gevinster og tab, værdireguleringer, afskrivninger, nedskrivninger og tilbageførsel af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen, indgår i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt. Forpligtelser indregnes i balancen,

når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Finansielle instrumenter og afledte finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen.

Der foretages ikke modregning af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser med samme modpart, selv om pensionskassen har ret til det, idet afhændelse af aktivet og afviklingen af forpligtelsen ikke sker samtidigt.

Ved første indregning benyttes kostpris, som svarer til dagsværdi. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser primært til dagsværdi. Dette er nærmere beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

Som målevaluta anvendes danske kroner. Alle andre valutaer anses som fremmed valuta.

Regnskabsmæssige skøn

Ved udarbejdelse af årsregnskabet foretager ledelsen en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, som har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er usikre og uforudsigelige. Forudsætningerne kan være ufuldstændige, og uforudsete fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå.

De områder, hvor ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt på årsregnskabet, eller som er særlig relevante i årsregnskabet for 2022, er:

Note	Væsentlige skøn, estimater og forudsætninger
Note 10	Hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter
Note 10	Input til opgørelsen: <ul style="list-style-type: none"> • Rentekurve til tilbagediskontering • Indregnet forventet fremtidig levetidstrend • Dødelighed • Invalidehyppighed • Tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed • Pensioneringsstidspunkt • Risikomargen
Note 17	Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi
Note 17	Unoterede kapitalandele, inkl. private equity-, ejendoms- og skovfonde
Note 17	Input til opgørelserne: <ul style="list-style-type: none"> • Forventede cash flows • Rentekurve til tilbagediskontering
Note 17	Unoterede obligationer, inkl. kreditobligationer og strukturerede obligationer
Note 17	Input til opgørelserne: <ul style="list-style-type: none"> • Priser for sammenlignelige obligationer • Indikative priser fra investeringsbanker

Målingen af pensionsbensættelser til gennemsnitsrentekontrakter opgøres ved en aktuarmæssig beregningsmetode, hvortil en række input i form af beregninger eller forudsætninger anvendes. Målingen er især påvirket af usikkerhed på den anvendte rentekurve til tilbagediskontering og den indregnede forventede fremtidige levetidstrend, der er fastlagt som Finanstilsynets benchmark. De anvendte forudsætninger ved målingen omfatter herudover væsentligst dødelighed, invalidehyppighed, fripolicesandsynlighed samt udtrædelsesgodtgørelser.

Målingen af investeringsaktiver placeret i dagsværdihierarkiets niveau 3 er pga. illikviditet og tidsmæssig forskydning forbundet med større usikkerhed end mere likvide aktiver placeret i niveau 1 og 2, hvor måling af dagsværdi sker ud fra en offentlig kurs på et aktivt marked eller ud fra input, der i væsentligt omfang er observerbare. Måling af investeringsaktiver placeret i niveau 3 har derfor typisk den højeste usikkerhedsmargin, da målingen ofte baseres på ikke-observerbare input, hvilket betyder, at der kan forekomme større afvigelser i forhold til en anden virksomheds måling af det samme aktiv. Ud over usikkerhed knyttet til dagsværdien er der som omtalt under afsnittet om

risikostyring (note 22) en risiko knyttet til, at større salg af illikvide aktiver over en kort tidsperiode ikke kan ske til samme priser som mindre salg. Pensionsskassen er dog ikke i praksis udsat for en nævneværdig risiko for at skulle sælge illikvide aktiver på ufordelagtige vilkår. Beholdningen af de mest likvide aktiver indplaceret i dagsværdihierarkiets niveau 1 overstiger langt de årlige betalingsforpligtelser.

Nærtstående parter

Nærtstående parter for pensionskassen er bestyrelse og direktion.

RESULTATOPGØRELSEN

Pensionsteknisk resultat

Medlemsbidrag

Medlemsbidrag omfatter årets forfaldne bidrag og indskud vedrørende regnskabsåret. Arbejdsmarkedsbidrag, samt fradrag af de til genforsikringen afgivne medlemsbidrag, er fratrukket i posten.

Investeringsafkast

Indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder

Indtægter fra associerede virksomheder omfatter afkast fra investeringer, hvori pensionskassens ejerandel udgør mellem 20 og 50 % af stemmerettighederne, og således udøver en betydelig men ikke bestemmende indflydelse.

Renteindtægter og udbytter mv.

Posten indeholder årets renter fra finansielle investeringsaktiver og likvide beholdninger, indeksregulering af indeksobligationer og modtagne udbytter af kapitalandele, herunder aktier og investeringsfonde.

Kursreguleringer

Posten omfatter realiserede og urealiserede nettogevinster/-tab på investeringsaktiver, herunder valutakursreguleringer, bortset fra gevinster og tab vedrørende associerede virksomheder.

Valutakursreguleringer indeholder værdiregulering, der kan henføres til valutakursforskelle ved omregning til danske kroner.

Aktiver og passiver i fremmed valuta omregnes til danske kroner efter lukkekursen på balancedagen. Transaktioner i året omregnes til transaktionsdagens valutakurs, og såvel realiserede som urealiserede valutakursgevinster og kurstab indregnes i resultatopgørelsen.

Renteudgifter

Posten renteudgifter indeholder primært årets renteudgifter vedrørende investeringsaktiviteter.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed

Posten indeholder vederlag for administration, en andel af direkte afholdte administrationsomkostninger, depotgebyrer, etableringsomkostninger og performance fees vedrørende fonde, samt handelsomkostninger vedrørende værdipapirhandel.

Omkostninger vedrørende fonde mv. indgår i posten i det omfang, der er modtaget oplysninger herom.

Pensionsafkastskat

Den beregnede pensionsafkastskat for regnskabsåret indregnes i resultatopgørelsen. Skatten omfatter både skat af det afkast, som tilskrives individuelt til medlemmernes depoter, og skat af det afkast, som tilskrives kollektivt bonuspotentiale og egenkapital. Skatten beregnes med 15,3 % af afgiftsgrundlaget, som opgøres med udgangspunkt i årets investeringsafkast. Der tages dog højde for eventuel friholdt værdi.

Egenkapitalens andel af pensionsafkastskat beregnes på baggrund af andel af realiseret resultat.

Pensionsydelse

Udbetalte ydelser indeholder årets udbetalte pensionsydelse.

Ændring i pensionshensættelser

Posten omfatter ændring i pensionshensættelser inklusive ændring i kollektivt bonuspotentiale.

Pensionsmæssige driftsomkostninger

Pensionsmæssige driftsomkostninger omfatter et administrationshonorar i henhold til administrationsaftale med Sampension Administrationselskab A/S samt direkte afholdte omkostninger. Administrationsomkostningerne er opdelt på pensionsvirksomhed og investeringsvirksomhed.

Overført investeringsafkast

Det pensionstekniske resultat er fratrukket overført investeringsafkast, der udgør egenkapitalens investeringsafkast.

Pensionsafkastskat for egenkapitalen

Posten omfatter egenkapitalens andel af den samlede pensionsafkastskat.

Anden totalindkomst

Anden totalindkomst anføres separat i forlængelse af resultatopgørelsen. I anden totalindkomst indgår poster, som føres direkte på egenkapitalen via anden totalindkomst.

BALANCEN

Investeringsaktiver

Kapitalandele i associerede virksomheder

Virksomheder, hvor pensionskassen har betydelig men ikke bestemmende indflydelse, indgår som associerede virksomheder. Som udgangspunkt anses virksomheder, hvor pensionskassen besidder mellem 20 % og 50 % af stemmerettighederne som associerede virksomheder. Det afgørende er dog, hvorvidt der er tale om reel indflydelse, og dette vurderes for de enkelte virksomheder ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur, økonomiske dispositioner og risikoforhold.

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til den forholdsmæssige andel

af den regnskabsmæssige indre værdi i henhold til virksomhedernes senest aflagte årsrapport eller perioderegnskab. Kapitalandele justeres derudover for efterfølgende kapitaludvidelser, kapitalnedsættelser og udbytte indtil statustidspunktet. Endvidere værdireguleres kapitalandele diskretionært, hvis det skønnes, at den justerede indre værdi ikke afspejler andelenes dagsværdi.

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen. Den svarer normalt til andelenes offentlige pris fastsat på et aktivt marked (lukkekursen).

Investeringsforeningsandele, hvor der ikke foreligger en offentlig pris fastsat på et aktivt marked, og unoterede kapitalandele måles til en skønnet dagsværdi. Den er ultimo året normalt baseret på tredje kvartals rapportering fra fund managers justeret for efterfølgende kapitaludvidelser, kapitalnedsættelser og udbytte indtil statustidspunktet. Endvidere værdireguleres de enkelte andele diskretionært, hvis det skønnes, at den justerede indre værdi ikke afspejler andelenes dagsværdi.

Obligationer

Børsnoterede obligationer måles til dagsværdi på balancedagen. Den svarer normalt til obligationens offentlige pris fastsat på et aktivt marked (lukkekursen). For obligationer, hvor der ikke foreligger en offentlig pris fastsat på et aktivt marked, sker målingen på grundlag af enten:

- offentlige priser på sammenlignelige obligationer justeret for eventuelle forskelle
- indikative priser modtaget fra investeringsbanker
- DCF-model på grundlag af skøn over bl.a. diskonteringsrentekurve, risiko-præmier, førtidsindfrielse samt omfang af misligholdelse og dividende på bagvedliggende lån.

Dagsværdi af udtrukne obligationer måles til nutidsværdi.

Pantesikrede udlån

Pantesikrede udlån måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Den fastsættes for børsnoterede instrumenter med en lukkekurs, mens OTC-instrumenters dagsværdi fastsættes med generelt accepterede metoder på grundlag af observerbare markedsdata.

Værdireguleringer føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Indlån i kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter er aftaleindskud i kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter

Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter måles efter samme praksis som beskrevet for pensionskassens investeringsaktiver ovenfor og specificeres i en note til balanceposten.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til pålydende værdi med fradrag af nedskrivninger til imødegåelse af tab. Nedskrivning til imødegåelse af tab opgøres på grundlag af en individuel vurdering af de enkelte tilgodehavender.

Andre aktiver

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter. Likvide beholdninger måles til dagsværdi.

Øvrige

Øvrige består bl.a. af tilgodehavende pensionsafkastskat.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter tilgodehavende renter samt afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

Pensionsmæssige hensættelser

Pensionshensættelser, gennemsnitsrente produkter

Pensionshensættelserne opgøres til markedsværdi i henhold til principper anmeldt til Finanstilsynet. Ved opgørelse af hensættelserne anvendes den risikofri rentekurve med volatilitetsjustering, som offentliggøres af EIOPA i henhold til Solvens II direktivet, eller en rentekurve, der ikke afviger væsentligt herfra. Ved opgørelsen anvendes endvidere forudsætninger om dødelighed, invaliddehyppighed, omskrivning til fripolice, udtrædelsesgodtgørelser og et skøn for forventede fremtidige levetidsforbedringer, der er fastlagt ud fra Finanstilsynets benchmarkmodel.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser omfatter forpligtelser til at betale ydelser. Garanterede ydelser opgøres som nutidsværdien af de ydelser, der er garanteret ordningen, med tillæg af nutidsværdien af den forventede fremtidige udgift til administration af ordningen og med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige bidrag.

Ugaranterede ydelser

Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser omfatter pensionskassens gennemsnitsrenteordninger uden ydelsesgaranti og opgøres som værdien af de aftalte ydelser. Værdien fastsættes efter samme metode, som anvendes for de garanterede ydelser.

Individuelt bonuspotentiale

Individuelt bonuspotentiale omfatter forpligtigelser til at yde bonus. Individuelt bonuspotentiale opgøres som værdien af medlemmernes opsparing

med fradrag af de garanterede ydelser. Medlemmernes andel af et fald i aktivernes værdi indregnes primært ved at nedbringe kollektivt bonuspotentiale, jf. nedenfor. Hvis kollektivt bonuspotentiale ikke kan absorbere faldet i aktivernes værdi, reduceres individuelt bonuspotentiale i henhold til pensionskassens anmeldte regler for overskudsfordeling. Fordeling af realiseret resultat er nærmere beskrevet ovenfor i afsnittet Fordeling af realiseret resultat.

Kollektivt bonuspotentiale

Kollektivt bonuspotentiale omfatter medlemmernes andel af realiserede resultater, der endnu ikke er tilskrevet den enkelte ordning.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargen består af nutidsværdien af den forventede fremtidige fortjeneste i de resterende perioder for pensionsaftaler, som pensionskassen har indgået. Fortjenstmargen på pensionskassens pensionsaftaler udgør nul, da al fortjeneste tilgår medlemmerne.

Risikomargen

Pensionshensættelserne for bestanden af garanterede ordninger tillægges en risikomargen. Risikomargen er det beløb, som forventes at skulle betales til en anden pensionsvirksomhed for at overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden af pensionsaftaler afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme. Risikomargen opgøres som en justering til de væsentligste intensiteter i beregningen af nutidsværdien af de forventede betalingsstrømme.

Hensættelser til markedsrente produkter

Hensættelser til markedsrente produkter opgøres til markedsværdien af de modsvarende nettoinvesteringsaktiver.

Seniorordningen er et markedsrenteprodukt med en garanti der sikrer, at ydelsen aldrig kan blive mindre end ydelsen regnet med en opgørelsesrente på 2 procent. En positiv akkumuleret værdiregulering på Seniorordningen fremkommer, når værdien af garantien

overstiger de opsparede midler. Øvrige beregningsforudsætninger for Seniorordningen end renteforudsætningen er ikke tilknyttet garantier.

Gæld

Gæld til kreditinstitutter

Gæld til kreditinstitutter omfatter blandt andet gæld vedrørende repoforretninger. Repoforretninger, som er solgte værdipapirer, hvor der samtidig med salget er indgået aftale om tilbagekøb, indregnes i balancen, som om værdipapirerne fortsat var en del af beholdningen. Det modtagne vederlag indregnes som gæld til kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Anden gæld

Anden gæld omfatter gæld vedrørende obligationskøb som følge af handler med lang valør samt afledte finansielle instrumenter, måles til dagsværdi. Herudover indgår skyldig pensionsafkastskat i posten.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under passiver omfatter modtagne betalinger vedrørende bidrag i efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

HOVED- OG NØGLETAL

Pensionskassens hoved- og nøgletal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikrings-selskaber og tværgående pensionskasser. For yderligere oplysninger henvises til Nøgletalsdefinitioner side 60.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	PENSIONS KASSE	
		2022	2021
2	Medlemsbidrag		
	Ordinære bidrag	292.616	311.019
	Engangsindskud	49.292	69.935
	Medlemsbidrag	341.907	380.954
	Medlemsbidrag kan fordeles således		
	Kontrakter med bonusordning	61.012	62.249
	Markedsrenteprodukter	280.895	318.704
	I alt	341.907	380.954
	Medlemsbidrag fordelt efter medlemmers bopæl		
	Danmark	339.814	379.157
	Andre EU-lande	1.825	1.431
	Øvrige lande	268	366
	I alt	341.907	380.954
	Antal medlemmer, hvor pensionsordning er tegnet som led i ansættelsesforhold	11.914	12.163
	Heraf antal medlemmer med markedsrentekontrakter	9.865	10.040
3	Renteindtægter og udbytter mv.		
	Udbytte af kapitalandele	40.193	82.422
	Udbytte af investeringsforeningsandele	317	0
	Renter af obligationer	131.659	120.669
	Renter af pantsikrede udlån	790	209
	Øvrige renteindtægter	7.894	86
	Indeksregulering	58.220	7.372
	Afledte finansielle instrumenter	25.295	34.238
	Renteindtægter og udbytter mv., i alt	264.367	244.996
4	Kursreguleringer		
	Kapitalandele	80.573	480.469
	Investeringsforeningsandele	-764.093	1.552.685
	Obligationer	-1.410.502	-264.721
	Pantsikrede udlån	-1.179	-174
	Afledte finansielle instrumenter	-507.509	-518.122
	Indlån i kreditinstitutter	26.012	3.691
	Kursreguleringer, i alt	-2.576.698	1.253.827

Note	T. kr.	PENSIONSKASSE	
		2022	2021

5 Administrationsomkostninger

Pensionskassen indgår i administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S, som ISP har indgået administrationsaftale med. Alle medarbejdere er ansat i og aflønnes af Sampension Administrationselskab A/S. Pensionskassens andel heraf afregnes via administrationsvederlaget. Vederlag til bestyrelsen afholdes dog direkte af pensionskassen. Administrerende direktør samt ansatte i kontrolfunktioner er endvidere ansat i pensionskassen.

I administrationsomkostninger ifm. pensions- og investeringsvirksomhed indgår følgende personaleudgifter:

Lønninger og vederlag	-853	-840
Pension	0	0
Personaleudgifter, i alt	-853	-840
Gennemsnitlig antal heltidsbeskæftigede	-	-

Vederlag til direktion, bestyrelse og væsentlige risikotagere

Vederlag til direktion og ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil, er fordelt efter ejerandele til de enheder, der indgår i og ejer administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S. ISP ejer 6 % af Sampension Administrationselskab A/S. ISP's andel af direktionens samlede vederlag på 6,5 mio. kr. (2021: 6,6 mio. kr.) udgør 0,39 mio. kr. (2021: 0,39 mio. kr.)

Bestyrelseshonorar

Honorar til bestyrelse	-800	-794
Antal personer	6	6

Ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil *)

Optjent fast løn inkl. pension	-937	-958
Antal personer	7	8

*) Oplysninger om variabel løn, herunder oplysning om fordeling af variabel løn på tildelte, udbetalte og udskudte dele samt om fordeling på kontanter og efterstillet gæld er udeladt, da det ville medføre oplysning om enkeltpersoners individuelle løn.

Der er ikke fastsat særlige incitamentsprogrammer for ledelsen eller udbetalt variabel løn til ledelsen, og der er heller ikke pensionsforpligtelser udover løbende pensionsbidrag, som indgår i ovennævnte omkostninger.

I henhold til "Bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder" er der offentliggjort en række oplysninger vedrørende lønpolitik mv. Disse oplysninger fremgår af selskabets hjemmeside på isp.dk/bestyrelse

Samlet honorar til generalforsamlingsvalgt revisor

PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Lovpligtig revision af årsregnskabet	-332	-330
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-56	-78
Skatterådgivning	0	-23
	-387	-430

Ud over de nævnte honorarer er der afholdt udgifter til pensionskassens interne revision.

Alle beløb er inkl. moms

PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab har ud over lovpligtig revision af årsregnskabet afgivet øvrige lovpligtige erklæringer med sikkerhed, samt afgivet branchebestemt erklæring om ÅOP & ÅOK.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	PENSIONSKASSE					
		2022	2021				
6	Udbetalte ydelser						
	Pensionssummer ved død	-522	-72				
	Pensionssummer ved udløb	-269	0				
	Pensions- og renteydelser	-690.942	-664.223				
	Udtrædelsesgodtgørelser mv.	-145.487	-119.904				
	Præmie vedr. gruppelevsordning	-36.575	-16.094				
	Udbetalte ydelser, i alt	-873.795	-800.293				
7	Kapitalandele i associerede virksomheder						
	Bogført værdi pr. 1. januar	124.335	202.982				
	Tilgang i året	0	0				
	Afgang i året	-147.200	-90.354				
	Årets resultat	29.412	11.707				
	Kapitalandele i associerede virksomheder, i alt	6.547	124.335				
	Indgår i posten Kapitalandele i associerede virksomheder	1.114	19.769				
	Indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, jf. note 9	5.433	104.566				
		2022	2021				
	Navn og hjemsted	Ejer- andel	Resultat	Egen- kapital	Ejer- andel	Resultat	Egen- kapital
	Associerede virksomheder består af:						
	BI BIOMED.VEN.IV K/S, København*	37%	-39	12	37%	-4.540	2.901
	Genesta Nordic RE Core Plus, København**	44%	-	-	44%	-	-
	* Seneste offentliggjorte årsrapport for 2021.						
	** Offentliggør ikke årsrapporten. Regnskabsdata medtages derfor ikke.						
8	Afledte finansielle instrumenter						
	2022				Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi	
	Renteafdækningsinstrumenter mv.:						
	Renteswaps				418.505	898.838	
	Swaptions				99.846	185.690	
	CDS'er				1.357	1.761	
	Option på futures				8.367	10.863	
	Renteafdækningsinstrumenter, i alt				528.075	1.097.152	
	Valutabaserede afledte finansielle instrumenter				267.161	21.878	
	TRS Equity				0	254	
	Afledte finansielle instrumenter, i alt				795.235	1.119.284	
	Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter				436.724		
	Dagsværdi indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, jf. note 9				358.511		
	Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 13					1.119.284	
	Bogført værdi, netto (passiv)					324.048	

note 8 fortsættes næste side

Note 8 fortsat

Note	T. kr.	PENSIONSKASSE	
		2022	2021
	Der er indgået aftaler om sikkerhedsstillelse for afledte finansielle instrumenter.		
	Pensionskassen har modtaget sikkerhedsstillelse svarende til en dagsværdi på (aktiv)	110.484	259.253
	Pensionskassen har stillet sikkerhed svarende til en dagsværdi på (passiv)	-440.754	-181.982
	Collateral, netto	-330.270	77.270

Herudover er der til effektiv porteføljestyling i markedsrentemiljøet anvendt aktiefutures med en samlet eksponering på -270 mio. kr. (-456 mio. kr. i 2021) og i gennemsnitsrentemiljøet -31 mio. kr. (-53 mio. kr. i 2021).

Til afdækning af renterisiko på obligationsbeholdningen er der anvendt obligationsfutures med en samlet eksponering på -478 mio. kr. (-206 mio. kr. i 2021) i markedsrente og -1.214 mio. kr. (-848 mio. kr. i 2021) i gennemsnitsrente. Da der foretages løbende afregning af gevinst/tab, er dagsværdien nul.

2021	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
Renteafdækningsinstrumenter mv.:		
Renteswaps	277.884	124.378
Swaptions	9.669	15.418
CDS'er	14.284	1.459
Option på futures	3.630	3.099
Renteafdækningsinstrumenter, i alt	305.467	144.355
Valutabaserede afledte finansielle instrumenter	15.239	116.173
Afledte finansielle instrumenter, i alt	321.140	260.528
Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter	274.629	
Dagsværdi indgår i posten Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, jf. note 9	46.510	
Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 13		260.528
Bogført værdi, netto (aktiv)	60.612	

Note	T. kr.	2022	2021
9	Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter		
	Kapitalandele i associerede virksomheder	5.433	104.566
	Kapitalandele	2.212.594	2.502.979
	Investeringsforeningsandele	4.931.772	6.231.279
	Obligationer	3.521.919	3.833.211
	Pantesikrede udlån	16.727	23.415
	Indlån i kreditinstitutter	151.256	167.952
	Afledte finansielle instrumenter, jf. note 8	358.511	46.510
	Investeringsaktiver tilknyttet markedsrenteprodukter, i alt	11.198.212	12.909.913

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	PENSIONSKASSE	
		2022	2021
10	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter		
	Ændringen i pensionshensættelserne specificeres således		
	Pensionshensættelser primo	4.354.874	4.784.657
	Kollektivt bonuspotentiale primo	0	-3.723
	Regulering af bonuspotentiale på ugaranterede ydelser primo	-105.751	-24.073
	Risikomargen dækket af kollektivt bonuspotentiale primo	-26.175	-26.694
	Risikomargen dækket af egenkapitalen primo	-3.218	-158.643
	Akkumuleret værdiregulering primo	-1.615.739	-1.915.271
	Retrospektive pensionshensættelser primo	2.603.991	2.656.252
	Medlemsbidrag	61.012	62.249
	Afkasttilskrivning før PAL	27.843	27.516
	PAL heraf	-3.896	-3.901
	Overført mellem klasse I og klasse III	0	0
	Pensionsydelse	-153.991	-148.183
	Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	-2.159	-1.634
	Risikogevinst/tab efter tilskrivning af risikobonus	12.304	16.014
	Medlemmernes gruppelevspræmier	-694	-557
	Andet	8.218	-3.768
	Retrospektive pensionshensættelser ultimo	2.552.627	2.603.991
	Akkumuleret værdiregulering ultimo	1.009.767	1.615.739
	Individuelt bonus anvendt til dækning af tab ultimo	-37.422	0
	Regulering af bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	-22.812	105.751
	Risikomargen dækket af kollektivt bonuspotentiale ultimo	0	26.175
	Risikomargen dækket af egenkapitalen ultimo	13.332	3.218
	Pensionshensættelser, i alt	3.515.492	4.354.874
	Pensionshensættelserne specificeres således		
	Rentegruppe A (gennemsnitlig grundlagsrente 0,25 % - 1,25 %)		
	Garanterede ydelser	3.030	4.015
	Individuelt bonuspotentiale	0	130
	Risikomargen	35	50
	Rentegruppe A, i alt	3.064	4.195
	Rentegruppe B (gennemsnitlig grundlagsrente 1,25 % - 2,25 %)		
	Garanterede ydelser	414.321	575.026
	Individuelt bonuspotentiale	0	4.346
	Risikomargen	6.904	4.675
	Rentegruppe B, i alt	421.225	584.048
	Rentegruppe C (gennemsnitlig grundlagsrente 2,25 % - 3,25 %)		
	Garanterede ydelser	152.294	201.964
	Risikomargen	1.686	6.952
	Rentegruppe C, i alt	153.980	208.916
	Rentegruppe D (gennemsnitlig grundlagsrente 3,25 % - 4,25 %)		
	Garanterede ydelser	1.734.056	2.250.466
	Risikomargen	11.756	22.440
	Rentegruppe D, i alt	1.745.812	2.272.906
	Rentegruppe F (ugaranteret ordning)		
	Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	1.191.411	1.284.808
	Rentegruppe F, i alt	1.191.411	1.284.808
	Rentegrupper, i alt	3.515.492	4.354.874

note 10 fortsættes næste side

Note 10 fortsat

		PENSIONSKASSE	
Note	T. kr.	2022	2021
	Risikogrupper		
	Kollektivt bonuspotentiale	0	0
	Risikogrupper, i alt	0	0
	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt	3.515.492	4.354.874
	Total		
	Garanterede ydelser	2.303.701	3.031.471
	Bonuspotentiale på ugaranterede ydelser	1.191.411	1.284.808
	Individuelt bonuspotentiale	0	4.476
	Kollektivt bonuspotentiale	0	0
	Risikomargen	20.380	34.118
	Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter, i alt	3.515.492	4.354.874
11	Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter		
	Ændringen i pensionshensættelserne specificeres således		
	Pensionshensættelser primo	12.666.167	11.731.336
	Akkumuleret værdiregulering, primo	-36.458	-65.485
	Retrospektive pensionshensættelser primo	12.629.709	11.665.851
	Medlemsbidrag	279.233	317.540
	Investeringsafkast før PAL	-1.153.021	1.544.400
	PAL af afkast	181.308	-233.232
	Pensionsydelse	-719.803	-652.110
	Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	-4.571	-5.149
	Risikogevinster efter tilskrivning af risikobonus	-30.106	-5.026
	Betaling for garanti	-2.219	-2.562
	Andet	3.029	-1
	Retrospektive pensionshensættelser ultimo	11.183.560	12.629.709
	Risikomargen	1.407	0
	Akkumuleret værdiregulering, ultimo	14.706	36.458
	3 i 1 Livspension hensættelser ultimo	11.199.673	12.666.167
	Ændringen i Linkpension kontraktens hensættelser specificeres således		
	Unit-linked hensættelser primo	3.543	2.003
	Bruttopræmier	1.663	1.165
	Investeringsafkast	689	459
	Pensionsafkastskat	-154	-53
	Forsikringsteknisk resultat	153	-8
	Andet	0	-23
	Linkpension hensættelser ultimo	5.893	3.543
	Hensættelser til markedsrenteprodukter, i alt	11.205.566	12.669.710
	Forsikringer tegnet uden garanti om minimumsforrentning	10.782.058	12.124.208
	Forsikringer tegnet med garanti om minimumsforrentning (Seniorordningen)	423.508	545.502
	Ændring i pensionshensættelser fordeler sig således		
	Ændring i hensættelser til gennemsnitsrenteprodukter	839.382	429.782
	Ændring i hensættelser til markedsrenteprodukter	1.464.144	-936.371
	Bonusbetalt præmie til gruppeliv	-500	-396
	Andet	32	0
	Ændring i hensættelser, resultatopgørelse	2.303.058	-506.984

Fortjenstmargen på pensionsordninger udgør nul kroner, da al fortjeneste tilgår medlemmerne.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	PENSIONS KASSE	
		2022	2021
12	Gæld til kreditinstitutter		
	Repoer	842.398	1.064.830
	Bankgæld	40.827	13.405
	Gæld til kreditinstitutter, i alt	883.225	1.078.235
	Af bankgælden forfalder i det kommende år	883.225	1.078.235
	Efter 5 år er restgælden (indekseret)	0	0
13	Anden gæld		
	Afledte finansielle instrumenter, jf. note 8	1.119.284	260.528
	Gæld vedrørende obligationskøb	98.443	31.217
	Diverse finansiell gæld	5.288	59.946
	Skyldig pensionsafkastskat mv.	28.296	241.353
	Anden gæld, i alt	1.251.311	593.044
14	Eventualforpligtelser		
	Indgåede aftaler om deltagelse i senere investeringer i fonde mv. (investeringstilsagn) udgør	1.552.270	1.367.251
	Eventualforpligtelser, i alt	1.552.270	1.367.251
15	Sikkerhedsstillelser		
	Margindeponeringer vedrørende futures	114.505	112.865
	Obligationer solgt som led i repogæld	701.184	915.683
	Til dækning af "Pensionsmæssige hensættelser, i alt" er der registreret nettoaktiver for	14.899.087	17.617.259
	Beløbet vedrører følgende poster:		
	Kapitalandele	684.661	1.177.928
	Investeringsforeningsandele	7.857.801	9.220.841
	Obligationer	6.086.371	6.990.898
	Kontante indskud	270.254	227.592
	Registrerede aktiver, i alt	14.899.087	17.617.259
	Heraf vedrørende markedsrenteprodukter	11.205.566	12.646.599

		PENSIONS KASSE	
Note	T. kr.	2022	2021
16	Realiseret resultat for rente-, omkostnings- og risikogrupper		
	Gennemsnitsrenteprodukter		
	Rentegrupper, i alt		
	Investeringsafkast før PAL	-950.113	-209.234
	Ændring i markedsværdiregulering	603.244	297.362
	Risikomargen primo	33.840	191.826
	Risikomargen ultimo	-20.344	-33.840
	Tilskrevet grundlagsrente	-59.347	-60.787
	Andet	105	168
	Realiseret renteresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen	-392.614	185.495
	Pensionsafkastskat	145.400	34.654
	Til fordeling efter pensionsafkastskat	-247.215	220.149
	Tilskrevet bonus	59.332	60.755
	Ændring i anvendt individuelt bonuspotentiale	37.408	0
	Overført til kollektivt bonuspotentiale, rentegrupper	2.287	-19.229
	Fordelt til egenkapitalen	-148.188	261.675
	Omkostningsgrupper, i alt		
	Omkostningsbidrag	3.757	3.988
	Faktiske administrationsomkostninger	-1.170	-1.097
	Realiseret omkostningsresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen	2.587	2.891
	Tilskrevet bonus	-1.598	-2.354
	Overført til kollektivt bonuspotentiale, omkostningsgrupper	0	0
	Omkostningsresultat under kontribution, som dækkes af egenkapitalen	990	537
	Omkostningsresultat i pct. i forhold til forsikringsmæssige hensættelser	0,02%	0,02%
	Risikogrupper, i alt		
	Realiseret risikoresultat i henhold til kontributionsbekendtgørelsen	-35.776	-35.017
	Tilskrevet bonus	23.472	19.003
	Overført til kollektivt bonuspotentiale, risikogrupper	0	3.723
	Risikoresultat under kontribution, som dækkes af egenkapitalen	-12.304	-12.292
	Risikoresultat i pct. i forhold til forsikringsmæssige hensættelser	0,15%	-0,12%
	Udlægskonto		
	Udlægskonto pr. 1. januar	247.327	509.001
	Udlæg i året	148.188	-261.675
	Udlægskonto pr. 31. december	395.515	247.327

Noter til regnskabet (fortsat)

Note

17 Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser indregnes til dagsværdi eller amortiseret kostpris, jf. note 1. Dagsværdien er den pris, der kan opnås ved salg af et aktiv eller skal betales for overdragelse af en forpligtelse i en normal transaktion mellem uafhængige parter på målingstidspunktet. Dagsværdien bestemmes ud fra følgende hierarki:

Niveau 1 - noterede priser

Noterede priser anvendes, hvor der eksisterer et aktivt marked for de enkelte aktiver. Som udgangspunkt anvendes lukkekursen på balancedagen.

Niveau 2 - observerbare input

For noterede papirer, hvor lukkekursen ikke afspejler dagsværdien, fastsættes dagsværdien ud fra noterede kurser på lignende aktiver eller forpligtelser eller ud fra andre værdiansættelsesmetoder, som er baseret på observerbare markedsinput, fx input fra banker eller lignende. For afledte finansielle instrumenter anvendes vurderingsteknikker, som er baseret på observerbare markedsdata som rentekurver og valutakurser mv.

Niveau 3 - ikke observerbare input

For en væsentlig del af investeringerne kan værdiansættelsen ikke alene baseres på observerbare markedsdata. For disse aktiver anvendes værdiansættelsesmodeller, der kan indebære skøn over aktuelle markedsforhold og den fremtidige udvikling heri. I note 1 om anvendt regnskabspraksis er de anvendte værdiansættelsesmetoder nærmere beskrevet.

Mio. kr.	2022				2021			
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Total	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Total
Finansielle aktiver								
Kapitalandele i associerede virksomheder	0	0	7	7	0	0	124	124
Kapitalandele	468	0	2.120	2.588	1.095	0	1.831	2.926
Investeringsforeningsandele	5.394	116	12	5.522	6.789	0	169	6.958
Obligationer	6.167	191	1.015	7.372	7.416	327	748	8.490
Pantesikrede udlån	0	0	24	24	0	0	31	31
Afledte finansielle instrumenter	0	795	0	795	0	321	0	321
Indlån i kreditinstitutter	310	0	0	310	308	0	0	308
Likvide beholdninger	366	0	0	366	271	0	0	271
Finansielle aktiver i alt	12.704	1.101	3.177	16.982	15.879	648	2.903	19.430
Finansielle gældsposter								
Repoer	842	0	0	842	1.065	0	0	1.065
Bankgæld	41	0	0	41	13	0	0	13
Afledte finansielle instrumenter	0	1.119	0	1.119	0	261	0	261
Gæld vedr. obligationskøb og afvikling af repoer mv.	98	0	0	98	31	0	0	31
Finansielle gældsposter i alt	982	1.119	0	2.101	1.109	261	0	1.370
Nettoaktiver i alt	11.722	-18	3.177	14.881	14.770	388	2.903	18.060
Heraf udgør Gennemsnitsrente og Kapitalgrundlag	3.758	-342	462	3.878	4.485	306	467	5.257
Heraf udgør Markedsrente	7.964	324	2.715	11.003	10.285	82	2.436	12.804
Total	11.722	-18	3.177	14.881	14.770	388	2.903	18.060

Note 17 fortsættes næste side

Note 17 fortsat

Note

17 Finansielle instrumenter indregnet til dagsværdi (fortsat)

Specifikation af værdiansættelse baseret på Niveau 3

Mio. kr.	Værdi primo 1. januar 2022	Værdireguleringer	Køb/salg/ afvikling	Overførsel til/fra andre niveauer	Værdi ultimo 31. dec. 2022
Kapitalandele i associerede virksomheder	124	29	-147	0	7
Kapitalandele	1.831	148	141	0	2.120
Investeringsforeningsandele	169	-2	0	-155	12
Obligationer	748	10	257	0	1.015
Pantesikrede udlån	31	-1	-6	0	24
Total	2.903	184	245	-155	3.177

Mio. kr.	Værdi primo 1. januar 2021	Værdireguleringer	Køb/salg/ afvikling	Overførsel til/fra andre niveauer	Værdi ultimo 31. dec. 2021
Kapitalandele i associerede virksomheder	203	12	-90	0	124
Kapitalandele	1.407	321	103	0	1.831
Investeringsforeningsandele	0	19	14	137	169
Obligationer	511	45	193	0	748
Pantesikrede udlån	0	0	31	0	31
Total	2.120	397	250	137	2.903

For nærmere beskrivelse af værdiansættelsesteknikker og input henvises til Note 1 Anvendt regnskabspraksis.

18 Oversigt over beholdninger og afkast

Beholdninger og afkast Mio. kr	Markedsværdi		Afkast 2022 i pct. p.a.
	Primo	Ultimo	
Gennemsnitsrente			
Grunde og bygninger	208	201	9,4%
Noterede kapitalandele	735	566	-9,4%
Unoterede kapitalandele	96	114	3,4%
Kapitalandele, i alt	832	680	-7,8%
Stats- og realkreditobligationer	2.705	2.256	-15,9%
Indeksobligationer	161	257	0,2%
Kreditobligationer og emerging markets-obligationer	223	163	-3,4%
Udlån mv.	8	25	0,0%
Obligationer og udlån mv., i alt	3.097	2.702	-13,9%
Øvrige investeringsaktiver	38	208	-10,1%
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	203	-427	-
Total	4.377	3.364	-24,3%

Note 18 fortsættes næste side

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 18 fortsat

Beholdninger og afkast Mio. kr	Markedsværdi		Afkast 2022 i pct. p.a.
	Primo	Ultimo	
Markedsrente			
Grunde og bygninger	1.308	1.307	9,9%
Noterede kapitalandele	6.516	4.862	-9,7%
Unoterede kapitalandele	705	804	3,5%
Kapitalandele, i alt	7.220	5.666	-8,3%
Stats- og realkreditobligationer	2.492	1.768	-15,9%
Indeksobligationer	148	202	0,2%
Kreditobligationer og emerging markets-obligationer	1.438	1.454	-6,4%
Udlån mv.	23	59	0,0%
Obligationer og udlån mv., i alt	4.102	3.483	-11,1%
Øvrige investeringsaktiver	323	335	-6,4%
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	-91	220	-
Total	12.862	11.011	-9,2%

Specifikationerne er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse § 96 og kan ikke umiddelbart afstemmes med regnskabet tal. Årsafkastet er beregnet som daglige tidsvægtede afkast. På pensionskassens hjemmeside findes en oversigt over pensionskassens samlede aktieportefølje: isp.dk/om-isp/finansiell-information/aktiver

19 Markedsrenteprodukter, afkast mv. pr. investeringsprofil

År til pension	2022			2021		
	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Afkast i pct.	Risiko	Pct. af gennemsnitlige hensættelser	Akast i pct.	Risiko
Markedsrenteordningen						
Investeringsprofil med høj risiko						
År til pension						
30 år	0,10%	-10,5%	6,00	0,03%	20,5%	5,50
15 år	0,26%	-10,5%	6,00	0,28%	20,5%	5,50
5 år	0,05%	-9,7%	5,50	0,17%	17,8%	5,25
5 år efter	0,16%	-8,8%	5,25	0,09%	14,8%	4,75
Investeringsprofil med moderat risiko						
År til pension						
30 år	0,26%	-9,3%	5,75	0,27%	18,1%	5,25
15 år	1,88%	-9,3%	5,75	1,90%	18,1%	5,25
5 år	3,14%	-9,1%	5,25	2,71%	14,2%	4,75
5 år efter	1,68%	-9,0%	4,75	1,68%	10,0%	4,50
Investeringsprofil med lav risiko						
År til pension						
30 år	0,00%	-8,1%	5,25	0,00%	13,1%	4,50
15 år	0,07%	-8,1%	5,25	0,00%	13,1%	4,50
5 år	0,05%	-7,9%	4,50	0,13%	8,8%	4,25
5 år efter	0,11%	-7,8%	4,25	0,04%	4,0%	3,50
Seniorordningen						
År til pension						
Ikke livscyklus	3,64%	-11,6%	4,25	3,96%	0,6%	3,25

Note

20 Supplerende nøgletal for produkter

	2022		2021	
	Afkast i pct.	Bonusgrad i pct.	Afkast i pct.	Bonusgrad i pct.
Gennemsnitsrente				
Rentegruppe A (gns. grundlagsrente 0,25 % - 1,25 %)	-38,7%	0,0%	-5,1%	3,3%
Rentegruppe B (gns. grundlagsrente 1,25 % - 2,25 %)	-44,8%	0,0%	-8,8%	1,0%
Rentegruppe C (gns. grundlagsrente 2,25 % - 3,25 %)	-39,0%	0,0%	-6,9%	0,0%
Rentegruppe D (gns. grundlagsrente 3,25 % - 4,25 %)	-27,4%	0,0%	-5,0%	0,0%
Rentegruppe F (ugaranteret ordning)	-9,0%	0,0%	10,3%	9,0%
Forrentning af medlemmernes midler efter omkostninger før skat				
		I alt i pct.		I alt i pct.
Gennemsnitsrente, i alt		-24,9%		-2,3%
Markedsrente, i alt		-9,5%		13,3%

21 5 års hoved- og nøgletal

5 års hovedtal

Mio. kr.	2022	2021	2020	2019	2018
Medlemsbidrag	342	381	369	369	397
Pensionsydelse	-874	-800	-796	-792	-832
Investeringsafkast	-2.329	1.448	638	1.520	-101
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-6	-6	-6	-10	-29
Pensionsteknisk resultat	-110	304	-79	-246	29
Årets resultat	-201	304	-47	-249	21
Pensionshensættelser, i alt	14.721	17.025	16.518	16.349	15.283
Egenkapital	681	882	578	625	873
Aktiver, i alt	17.537	19.578	18.410	18.695	16.395

5 års nøgletal

	2022	2021	2020	2019	2018
Afkastnøgletal					
Afkastprocent relateret til gennemsnitsrenteprodukter	-24,9%	-1,9%	7,2%	9,1%	3,6%
Afkastprocent relateret til markedsrenteprodukter	-9,4%	13,4%	2,4%	10,4%	-1,6%
Risiko på afkast relateret til markedsrenteprodukter	5,25	4,75	4,75	3,75	3,75
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser	0,03%	0,04%	0,04%	0,06%	0,19%
Omkostninger i kr. pr. medlem	479	484	480	722	2.064
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	-25,8%	41,7%	-7,8%	-33,2%	2,4%

Der henvises til nøgletalsdefinitioner side 60.

Note

22 Risikostyring

Risiciene for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører (ISP) kan overordnet inddeles i:

1. Risici som i væsentligt omfang ligger indenfor virksomhedens kontrol, og som pensionskassens risikostyringssystem løbende identificerer, måler, overvåger samt rapporterer. Disse risici omfatter investerings-, forsikrings- og operationelle risici.
2. Risici som ligger udenfor virksomhedens kontrol, og i vid udstrækning er rammevilkår, som pensionskassens aktiviteter skal tilpasses ved ændringer. De udefrakommende risici dækker over regulatorisk risiko, omdømmerisiko og en række andre eksterne og strategiske risici. Disse risici overvåges af organisationen, og indgår i udviklingen af strategien.

Den samlede styring af investeringsaktiver og pensionsmæssige hensættelser har til formål at sikre medlemmerne det størst mulige afkast og de bedst mulige forsikringsdækninger under behørig hensyntagen til risikoen, herunder den solvensmæssige stilling.

Bestyrelsen har besluttet appetitten for de væsentligste risici i politikker og retningslinjer, og derved fastlagt et overordnet niveau for risikoeksponering og risikoafdækning. Der rapporteres løbende på overholdelse af de udstukne rammer, og som led i processen for vurdering af egen risiko og solvens tager bestyrelsen stilling til risikoprofilen samt overholdelse af risikoappetitten.

I det følgende er der redegjort for håndteringen af de væsentligste kvantificerbare risikofaktorer.

Markedsrenteprodukter uden garanti

Hovedparten af pensionskassens medlemmer har produktet 3 i 1 Livspension. Finansielle risici for markedsrenteprodukterne 3 i 1 Livspension og Linkpension påhviler pensionstagerne.

Den aldersbestemte allokering i 3 i 1 Livspension er overordnet fastsat ved årgangspuljers allokering på basisfonde. Der anvendes tre basisfonde til 3 i 1 Livspension: Obligationer, aktier og alternative investeringer. Medlemmerne i 3 i 1 Livspension kan vælge mellem tre forskellige investeringsprofiler, lav, moderat og høj risikoprofil.

For 3 i 1 Livspension er målsætningen at maksimere afkastet, så de yngste årgange opnår et afkast tæt på afkastet i aktiemarkedet med en mindre risiko gennem en vis risikospredning. De ældste årgange har en risiko tæt på afkastet på obligationsmarkedet med et højere forventet afkast gennem en vis risikospredning. Allokeringen mellem basisfondene for de enkelte årgange er fastlagt af bestyrelsen.

Bestyrelsen har fastsat rammer for, hvilke typer af investeringer basisfondene må indeholde. Herudover har bestyrelsen sat rammer for markedsrisikoen i basisfondene.

Garantiordningen, Seniorordningen og egenkapitalen

Garantiordningen, der er et garanteret gennemsnitsrenteprodukt, og Seniorordningen, der er et markedsrenteprodukt med afkastgaranti, bidrager især til risikoen sammen med egenkapitalens egne investeringer. Risikoen er knyttet til samspillet mellem investeringsaktiverne og pensionsforpligtelserne, da der opstår tab, hvis ikke aktiverne er tilstrækkelige til at dække hensættelserne. Derfor balanceres risikoen ift. reservernes størrelse.

Bestyrelsen har fastsat rammerne for den overordnede investeringspolitik og for de finansielle risici. Den overordnede risiko holdes på et acceptabelt niveau, dels ved at sikre en passende risikospredning på overordnede aktivklasser, dels ved rammer for den samlede Value-at-Risk (VaR), der bliver overvåget i en egenudviklet VaR-model.

Pensionskassen anvender Solvens II diskonteringsrentekurven inkl. volatilitetsjustering (VA) til opgørelse af pensionshensættelserne i Garantiordningen og Seniorordningen. Diskonteringsrentekurven baseres på markedsrenter indtil 20-års punktet, hvorefter kurven konvergerer mod en myndighedsfastsat ultimativ forwardrente svarende til de langsigtede forventninger til inflation og realvækst. VA-tillægget har til formål at mindske sårbarheden overfor markedsvolatilitet og derved begrænse procyklisk investeringsadfærd.

Egenkapitalen har sin egen investeringsportefølje, der også indeholder pensionskassens strategiske aktieinvesteringer.

FINANSIELLE RISICI

De finansielle risici stammer hovedsageligt fra Garantiordningen, Seniorordningen og egenkapitalen. Der er fastlagt en konservativ risikoprofil i disse porteføljer. Herunder gennemgås de væsentligste finansielle risici.

ISP er følsom overfor ændringer i VA-tillægget, som har spillet en væsentlig rolle i forbindelse med markedsuroen igennem 2022, hvor det har bidraget med en tilsigtet styrkelse af kapitalforholdene.

Væsentlige finansielle risici opstår som følge af en tilsigtet risikoeksponering. Her udgør kreditspændsrisiko en betydelig faktor, dog med hovedvægt på obligationer med lav kreditrisiko. Risikoen består i tab som følge af en udvidelse af kreditspændet eller som følge af misligholdelse, der fører til tab på obligationer, lån mv.

Renterisiko opstår især som følge af de garanterede forpligtelser i Garantiordningen og Seniorordningen. Det tilstræbes at afdække rentebaserede ændringer i diskonteringsrentekurven bedst muligt for at sikre stabilitet i kapitalgrundlaget på kort sigt. Dette sker især ved brug af afledte finansielle instrumenter som renteswaps, swaptioner samt statsobligationer. Som følge af den høje afdækningsgrad er renterisikoen begrænset.

Eksponeringer mod noterede aktier, obligationer med mere væsentlige kreditrisici og infrastruktur bidrager i begrænset omfang til risikoen i porteføljen.

Pensionskassen afdækker valutakursrisici på investeringer denomineret i udenlandsk valuta i henhold til bestyrelsens retningslinjer herfor, såfremt værdien af den enkelte valuta udgør over 2 % af de samlede investeringsaktiver. For andre valutaer end DKK og EUR foretages afdækning af valutaeksponeringen inden for en ramme på mellem 50-100 % afhængigt af aktivet.

Koncentrationsrisiko og illikviditetsrisiko er af mindre væsentlig betydning. Pensionskassens risikostyrings-system, der bl.a. omfatter et værdiansættelsesudvalg, er tilrettelagt med henblik at sikre løbende markedsværdifastsættelse og styring af illikvide aktiver.

ISP er også eksponeret overfor modpartsrisiko, dvs. risiko for at lide tab, fordi en modpart i finansielle kontrakter ikke kan leve op til sine forpligtelser. Modpartsrisici styres gennem sikkerhedsstillelse og rammer for nettomellemværendet med de relevante finansielle institutioner. Der er tillige fastsat rammer for størrelsen af enkeltinvesteringer og større koncentrationsrisici. Sikkerhedsstillelsen betyder, at modpartsrisiko er mindre væsentlig.

Ansvarlige investeringer

Ansvarlighed i investeringerne er en forudsætning for at kunne skabe et langsigtet højt afkast. Klimamål, skattetransparens og aktivt ejerskab står på pensionskassens liste over, hvordan man investerer ansvarligt. Bestyrelsen har opstillet en række krav og betingelser til sikring af ansvarlighed i investeringerne i politikker og retningslinjer som har følgende fokusområder:

- Investeringernes miljø- og klimamæssige aftryk
- Investeringernes sociale indvirkning
- God selskabsledelse

FORSIKRINGSRISICI

Forsikringsrisici stammer hovedsageligt fra Garantiordningens ydelsesgarantier, og omfatter risiko for højere forpligtelser som følge af risikoen for stigninger i levetid, ændringer i invalidehyppighed, omskrivning til fripolice, tilbagekøb og pensioneringstidspunkt.

Særligt levetidsrisiko udgør en væsentlig risikofaktor for ISP. Levetidsforudsætningerne opgøres ud fra Finanstilsynets levetidsmodel, der dels baseres på virksomhedens egne erfaringer og dels på Finanstilsynets benchmark for forventede fremtidige levetidsforbedringer.

Alle risikosummer dækkes for egen regning. Risikosummen er forskellen mellem den opsparede reserve og den reserve, der skal afsættes til fremtidige pensions- og forsikringsydelse i tilfælde af et medlems invaliditet eller død.

Note 22 fortsat

OPERATIONELLE RISICI

Operationelle risici er risikoen for direkte eller indirekte tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige og systemmæssige fejl eller eksterne begivenheder, herunder juridiske risici og cyber-risiko.

For at reducere operationelle risici er der i relation til såvel pensionsvirksomheden som investeringsvirksomheden etableret forretningsgange, som sikrer, at risiciene overvåges og rapporteres med henblik på minimering heraf. Herudover er der for visse aktivtyper tegnet forsikringsdækning. Der sker løbende registrering af operationelle hændelser samt opfølgning og rapportering af disse til revisionsudvalget, og under særlige omstændigheder også direkte til bestyrelsens formandskab.

OUTSOURCING

ISP har outsourcet opgaver på kritiske eller vigtige aktivitetsområder for at opnå omkostningsbesparelser og adgang til specialkompetencer. Bestyrelsen har fastsat retningslinjer for outsourcing af kritiske eller vigtige aktivitetsområder for at sikre en betryggende håndtering af de risici, der er forbundet med outsourcing, herunder at outsourcingaftaler og -aktiviteter behandles efter bestyrelsens retningslinjer og gældende lovgivning om outsourcing.

Den løbende overvågning af outsourcete aktiviteter reguleres i forretningsgange, som sikrer rapportering til relevante ledelsesmæssige fora og bestyrelsen om leverandørens opgavevaretagelse fx ved løbende driftsrapporter, møder, stikprøvekontroller, revisorerklæringer mv.

RAPPORT OM SOLVENS OG FINANSIEL SITUATION

Pensionskassens risikostyring er uddybende beskrevet i rapporten Solvens og Finansiell Situation – den såkaldte SFCR. Rapporten er offentlig tilgængelig og kan findes på isp.dk/aarsrapport.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022 for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører.

Årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Årsregnskabet giver efter vores opfattelse et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 2022.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold, samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som pensionskassen kan påvirkes af.

Hellerup, den 23. marts 2023

Direktionen

Hasse Jørgensen
Adm. direktør

Bestyrelsen

Lars Bytoft
(Formand)

Lars Kehlet Nørskov
(Næstformand)

Michael Herold

Cay Kjeld Holst Jensen

Lisa Frost Sørensen

Peter Kjær Østergaard

Intern revisions revisionspåtegning

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2022 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed for så vidt angår årsregnskabet for pensionskassen.

Vores konklusion er i overensstemmelse med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget samt bestyrelsen.

Den udførte revision

Vi har revideret årsregnskabet for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2022. Årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiell virksomhed.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiell virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Hellerup, den 23. marts 2023

Gert Stubkjær
Revisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne i Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af resultatet af pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Hvad har vi revideret

Årsregnskabet for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniørers for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022 omfatter resultat- og totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit Revisors ansvar for revisionen af regnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af pensionskassen i overensstemmelse med International Ethics Standards Board for Accountants' internationale retningslinjer for revisorers etiske adfærd (IESBA Code) og de yderligere etiske krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med disse krav og IESBA Code.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg

Vi blev første gang valgt som revisor for Pensionskassen for teknikum- og diplomingeniører den 25. april 2019 for regnskabsåret 2019. Vi er genvalgt årligt ved generalforsamlingsbeslutning i en samlet sammenhængende opgaveperiode på fire år frem til og med regnskabsåret 2022.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskabet for 2022. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Centralt forhold ved revisionen	Hvordan vi har behandlet det centrale forhold ved revisionen
<p>Måling af pensionsmæssige hensættelser</p> <p>Pensionskassen har pensionsmæssige hensættelser for i alt 14.721 mio. kr., hvilket udgør 84 % af pensionskassens samlede balance.</p> <p>Hensættelserne består primært af pensionshensættelser til gennemsnitsrente og markedsrente.</p> <p>Opgørelsen er baseret på dagsværdien af de tilhørende aktiver i relation til markedsrente og aktuar-mæssige principper i relation til øvrige hensættelser og involverer væsentlige regnskabsmæssige skøn, som er knyttet til de aktuar-mæssige forudsætninger om den tidsmæssige placering og omfang af fremtidige betalinger til medlemmerne.</p> <p>Betydelige aktuar-mæssige forudsætninger omfatter rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed samt omkostninger.</p> <p>Vi fokuserede på måling af pensionsmæssige hensættelser, fordi det regnskabsmæssige skøn i sin natur er komplekst og påvirket af subjektivitet og dermed forbundet med høj grad af skønsmæssig usikkerhed.</p> <p>Der henvises til årsregnskabets omtale af "Regnskabsmæssige skøn" i note 1 samt "Pensionshensættelser til gennemsnitsrenteprodukter" i note 10 og "Pensionshensættelser til markedsrenteprodukter" i note 11.</p>	<p>Vi udførte risikovurderingshandlinger med henblik på at opnå en forståelse af it-systemer, forretnings-gange og relevante interne kontroller vedrørende opgørelse af pensionsmæssige hensættelser. For kontrollerne vurderede vi, om de var designet og implementeret til effektivt at adressere risikoen for væsentlig fejlinformation. For udvalgte kontroller, som vi planlagde at basere os på, testede vi, om de var udført på konsistent basis.</p> <p>Vi anvendte vores egne aktuarer til at vurdere de af pensionskassen anvendte aktuar-mæssige metoder og modeller samt anvendte forudsætninger og foretagne beregninger.</p> <p>Vi vurderede og udfordrede de anvendte metoder, modeller og betydelige forudsætninger i form af rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed samt omkostninger ud fra vores branchekendskab med henblik på at vurdere, om disse er i overensstemmelse med regulatoriske og regnskabsmæssige krav. Dette omfattede en vurdering af kontinuiteten i grundlaget for opgørelsen af hensættelser.</p> <p>Vi testede stikprøvevist beregningen af de opgjorte pensionsmæssige hensættelser.</p> <p>Vi vurderede om oplysningerne om hensættelserne var passende.</p>

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere pensionskassen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlingerne som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlingerne, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af pensionskassens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om pensionskassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at pensionskassen ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, anvendte sikkerhedsforanstaltninger eller handlinger foretaget for at eliminere trusler.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af regnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres.

Hellerup, 23. marts 2023

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 3377 1231

Per Rolf Larssen
statsautoriseret revisor
mne24822

Claus Christensen
statsautoriseret revisor
mne33687

Nøgletalsdefinitioner

Finanstilsynets nøgletal

Nøgletal er beregnet i henhold til Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser

Afkastprocent =
$$\frac{\text{Investeringsafkast vedr. gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter} \times 100}{\text{Forsikringsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtede ind- og udbetalinger for gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter}}$$

Nøgletallet er beregnet pengevægtet. Afkastmål kan opdeles i to typer, det pengevægtede og det tidsvægtede afkast:

Det pengevægtede afkast viser den faktiske forrentning - eller relative værditilvækst - som porteføljen har opnået i perioden, inklusive forrentning af periodens nettoindbetalinger. Det pengevægtede afkast viser således den faktiske forrentning over perioden.

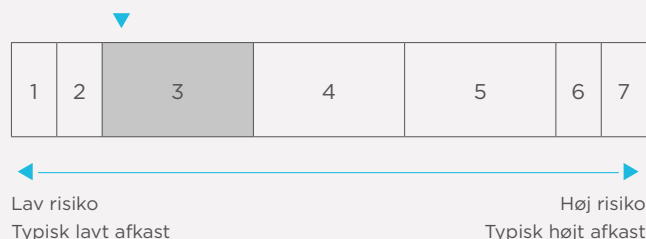
Det tidsvægtede afkast viser den forrentning, der ville være opnået, hvis der ikke havde været betalinger til eller fra porteføljen i perioden. Det tidsvægtede afkast er et udtryk for "performance", som er anvendeligt til sammenligning med et benchmark eller med andre investorerers afkast inden for samme aktivkategori.

Risiko på afkast vedr. markedsrenteprodukter = Opgøres som standardafvigelsen (SD) på det månedlige afkast relateret til markedsrenteprodukter over de seneste 36 måneder ved anvendelse af følgende skala 1-7:

Risikoklasse	Pct.	
	SD $\geq$	SD<
1,00	0,00	0,50
2,00	0,50	2,00
3,25	2,00	3,00
3,50	3,00	4,00
3,75	4,00	5,00
4,25	5,00	6,70
4,50	6,70	8,34
4,75	8,34	10,00
5,25	10,00	11,67
5,50	11,67	13,33
5,75	13,33	15,00
6,00	15,00	25,00
7,00	25,00	

Bemærk, at standardafvigelsen måles i gennemsnit på tværs af risikoprofiler og årgangspuljer. Standardafvigelsen konverteres til en risikokategori ved anvendelse af følgende skala:

Afkast-/risikoprofil

Omkostningsprocent af hensættelser =
$$\frac{\text{Årets pensionsmæssige driftsomkostninger} \times 100}{\text{Pensionsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtede ind- og udbetalinger for gennemsnitsrente- og markedsrenteprodukter}}$$

Omkostninger i kr. pr. medlem =
$$\frac{\text{Årets pensionsmæssige driftsomkostninger}}{\text{Gennemsnitlige antal medlemmer} + \text{gennemsnitlige antal medlemmer med gruppelevskontrakter} \times 0,1}$$

Egenkapitalforrentning efter skat =
$$\frac{\text{Resultat efter skat} \times 100}{\text{Vægtet gennemsnitlig egenkapital}}$$

Solvensdækning =
$$\frac{\text{Kapitalgrundlag ved udgangen af året} \times 100}{\text{Solvenskapitalkrav}}$$

Supplerende nøgletal

Afkastprocent for de enkelte rentegrupper beregnes i overensstemmelse med formlen vist ovenfor.

Bonusgrad i procent =
$$\frac{\text{Rentegruppens individuelle og kollektive bonuspotentialer ved udgangen af året} \times 100}{\text{De samlede depoter for rentegruppen ved udgangen af året}}$$

Forrentning af medlemmernes midler efter omkostninger før skat pr. produkttype =
$$\frac{(\text{Vægtet gennemsnitlige hensættelser} + \text{pensionsafkastskat}) \times 100}{\text{Pensionsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtet cashflow}}$$

Nøgletallet viser medlemmernes samlede afkast minus omkostninger og risikoforrentning.

